

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΙΕ'

Συνδρομή ἑτησίαν Ἐν Ἑλλάδι φρ 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ 20 — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ Ἰαννουαρίου ἑκάστου ἔτους καὶ εἶναι ἑτησίαι — Γραφεῖον τῆς Διακονίας τῆς Ὁδοῦ Ἀγγέλου

6 Φεβρουαρίου 1883

ΕΥΓΕΝΙΑ ΓΡΑΝΔΕ

[Μυθιστορία Ὁνωρίου Βαλζάκ. — Μετάφρ. Ἀγγέλου Βλάχου]

Συνέχεια ἰδί σελ. 74.

Ἀπόντος τοῦ πατρὸς της, ὑπῆρξεν ἡ Εὐγενία εὐτυχῆς ὅτι ἠδυνήθη ν' ἀσχοληθῆ ἀνυποκρίτως περὶ τοῦ ἀγαπητοῦ της ἐξαδέλφου, καὶ νὰ δαψιλεύσῃ αὐτῷ ἀφιόνους τοὺς θησαυροὺς τοῦ οἴκου της, τῆς ὑψίστης ταύτης ὑπεροχῆς τῆς γυναικός, ἦν μόνον αὐτῇ ἐπιθυμῆ νὰ καθιστᾷ ἐπαίσθητήν, καὶ ἐφ' ἣ μόνη συγχωρεῖ τὸν ἄνδρα ὑπομένοντα τὴν ὑπερπερσῆσιν. Τρίς ἢ τετράκις ἡ Βὺγενία μετέβη ν' ἀκούσῃ τὴν ἀναπνοὴν τοῦ ἐξαδέλφου της, ἵνα μάθῃ ἂν ἐλοιμάτο ἢ εἶχεν ἐξυπνήσει. Ὅτε δὲ τέλος ἐκείνος ἠγέρθη τῆς κλίνης, τὸ ἀφρόγαλα, ὁ καρφὸς, τὰ ὠά, οἱ καρποὶ, τὰ πινάκια, τὸ ποτήριον, πᾶν ὅ, τι ἀπετέλει μέρος τοῦ προγεύματος, ὑπῆρξαν ἀντικείμενα τῆς μερίμνης της. Μετὰ τοῦτο ἀνέδραμεν ἐλαφρόπους τὴν γυναικίαν κλίμακα, ἵν' ἀκούσῃ θόρυβόν τινα ἐν τῷ κοιτῶνι τοῦ ἐξαδέλφου της. Ἐνεδύετο ἡ ἔκλαιεν ἔτι; Οὕτω προὐχώρησε μέχρι τῆς θύρας.

— Ἐξαδέλφε;

— Τί εἶνε ἐξαδέλφη;

— Θέλετε νὰ προγευματίσετε κάτω ἢ εἰς τὸ δωμάτιόν σας;

— Ὅπου θέλετε.

— Πῶς εἶσθε;

— Ἀγαπητῇ μου ἐξαδέλφη, ἐντρέπομαι ὅτι πεινώ.

Ὁ διὰ τῆς θύρας διάλογος οὗτος ἦτο διὰ τὴν Εὐγενίαν ἀληθὲς μυθιστορημάτων ἐπεισόδιον.

— Νὰ σὰς φέρωμεν λοιπὸν ἐδῶ τὸ πρόγευμά σας, διὰ νὰ μὴ θυμώσῃ ὁ πατήρ μου.

Καταβάσα δὲ ταχεῖα ὡς πτηνὸν εἰς τὸ μαγειρεῖον,

— Πήγαινε, εἶπεν, Ἀννέτα νὰ συγυρίσῃς τὸ δωμάτιόν σου.

Ἡ κλίμαξ ἐκείνη, ἦν τοσάκις εἶχεν ἀναβῆ καὶ καταβῆ, κ' ἐφ' ἧς ἀντήχει ὁ ἐλάχιστος θόρυβος, δὲν ἐφαίνετο πλέον εἰς τὴν Εὐγενίαν τοσοῦτον γραῖα ὡς ἄλλοτε. Τοῦναντίον ἐβλεπεν αὐτὴν φωτεινὴν, λαλοῦσαν, νέαν ὡς αὐτὴν, νέαν ὡς τὸν ἔρωτα ὃν ὑπηρετεῖ. Ἡ μήτηρ της τέλος, ἡ καλὴ καὶ ἐπεικῆς αὐτῆς μήτηρ, συνήνεσε καὶ αὐτὴ νὰ βοηθήσῃ τὰς φαντασίας τοῦ ἔρωτός της, καὶ ὅτε ἠύτρει-

σθη τοῦ Κάρλου τὸ δωμάτιον, ἀνέβησαν ἀμφότερα νὰ κάμωσι συντροφίαν εἰς τὸν δυστυχῆ. Ἡ χριστιανικὴ ἀγάπη δὲν παρήγγελλε νὰ τῷ φανώσι παρήγοροι; Αἱ δύο αὐταὶ γυναῖκες ἦντησαν ἀπὸ τῆς θρησκείας ἄπειρα σοφίσματα, ἵνα δικαιολογήσωσι τὰς πρὸς τὸν Κάρλον συμπαθεῖς τῶν περιποιήσεις καὶ τὴν τρυφερὰν αὐτῶν θεραπείαν. Ἡ πεπονημένη του καρδία ἠσθάνθη ζωηρῶς τὴν γλυκεῖαν ἐπαφὴν τῆς ἀπαλῆς ἐκείνης ἀγάπης, καὶ τῆς ἀδράς συμπαθείας, ἦν αἱ δύο αὐταὶ ψυχαί, αἱ τεταλαιπωρημέναι πάντοτε καὶ ἀπόκλειστοι, κατώρθωσαν ν' ἀναπύξωσιν, εὐρεθεῖσαι πρὸς στιγμὴν ἐλεύθεραι ἐν τῷ σταδίῳ τῆς ὀδύνης, τῷ μόνῳ ὅπερ ἦτο εἰς αὐτὰς σύνθηρος καὶ γνώριμον. Ἐκ τῆς συγγενείας λαμβάνουσα τὸ θάρρος, ἤρξατο ἡ Εὐγενία νὰ τακτοποιῇ τὴν λευκοστολὴν τοῦ ἐξαδέλφου της καὶ ὅσα αὐτὸς εἶχε φέροι μεθ' ἑαυτοῦ ἀντικείμενα, κ' ἐθαύμαζεν ἀνέτως ἕκαστον πολυτελὲς μικρολόγημα, καὶ ὅσα ἐξ ἀργύρου ἢ χρυσοῦ ἀθύσματα προσέπιπτον εἰς τὴν χεῖρά της, κ' ἐκράτει αὐτὰ ἐπὶ μακρὸν ἐκ προφάσεως περιεργείας. Ὁ Κάρλος εἶδε μετὰ βαθείας συγκινήσεως τὸ ὑπὲρ αὐτοῦ ἐνδιαφέρον τῆς θείας καὶ τῆς ἐξαδέλφης του. Γνωρίζων κατὰ βιάθος τὴν παρισινὴν κοινωνίαν, ἤξευρεν ὅτι, δυστυχῆς ὡς ἦτο, δὲν ἤθελεν εὖρεσι περὶ ἑαυτὸν ἢ ἀδι-ἀφόρους μόνον καὶ ἀπαθεῖς ἀνθρώπους. Ἡ Εὐγενία ἐφάνη τότε πρὸς αὐτὸν ἐν πάσῃ τῇ λαμπρότητι τῆς ἰδιαζούσης αὐτῇ καλλονῆς, κ' ἐθαύμασεν ἀπ' ἐκείνης τῆς στιγμῆς τὴν ἀθωότητα τῶν ἠθῶν, ἧτινα ἐνέπαιζε τὴν προτεραίαν. Οὕτω δὲ, ὅτε ἡ Εὐγενία ἔλαβεν ἀπὸ τῶν χειρῶν τῆς Ἀννέτας τὴν ἀργιλλόπλαστον προχοῖδα, κ' ἐκένωσε τὸν καφὸν τοῦ ἐξαδέλφου της ἐν ὅλῃ τῇ ἀφαιρίᾳ τοῦ αἰσθήματός της, προσβλέπουσα εἰς αὐτὸν μετ' ἀγαθότητος, οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ παρισινοῦ ἐπλήσθησαν δακρύων. Ἐδράξε τὴν χεῖρά της καὶ τὴν ἐφίλησε.

— Αἶ, τί ἔχετε πάλιν; ἠρώτησε.

— Ὄ! αὐτὰ εἶνε εὐγνωμοσύνης δάκρυα, ἀπῆντησεν ἐκείνος.

Ἡ Εὐγενία ἐστράφη ἀποτόμως πρὸς τὴν ἐστίναν, καὶ λαβοῦσα τὰ κηροπήγια, εἶπε:

— Πάρε τα, Ἀννέτα.

Ὅτε δὲ εἶδε πάλιν τὸν ἐξαδέλφον της, ἦτο μὲν ἔτι περιπόρφυρος, ἀλλὰ τὰ βλεμματά της τοῦλάχισον κατώρθωσαν νὰ ψευθῶσι καὶ νὰ κρύ-

ψωσι τὴν μεγάλην χαρὰν ἣτις ἐπλημμύρει ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς· ἀλλ' ἀμφοτέρων οἱ ὀφθαλμοὶ ἐξέφρασαν τὸ αὐτὸ αἶσθημα, καὶ ὁ αὐτὸς λογισμὸς συνήνωσε τὰς ψυχὰς τῶν τὸ μέλλον ἀνήκεν εἰς αὐτούς. Ἡ γλυκεῖα ἐκείνη συγκίνησις ὑπῆρξε διὰ τὸν Κάρολον τοσοῦτω πολυτιμότερα ἐν μέσῳ τῆς ἀπείρου ὀδύνης του, ὅσω ὀλιγώτερον τὴν ἀνέμενε.

Κτύπος εἰς τὴν θύραν ἀνεκάλεσεν αἶφνης τὰς δύο γυναῖκας εἰς τὰς θέσεις των. Εὐτυχῶς δὲ ἠδυνήθησαν νὰ καταβῶσι τοσοῦτον ταχέως τὴν κλίμακα, ὥστε νὰ εὐρεθῶσιν ἐργαζόμεναι, ὅτε εἰσῆλθεν ὁ Γρανδέ. Θὰ ἤρκει ν' ἀπῆντα αὐτὰς ὑπὸ τὸν θόλον, ἵνα συλλάβῃ ὑποψίας. Μετὰ τὸ πρόγευμα, ὅπερ ἔφαγεν ὁ γέρον ὀρθίως, ἤλθεν ἐκ Φροαφῶν ὁ φύλαξ, εἰς θν δὲν εἶχεν ἔτι δοθῆ ἡ ἐπαγγελθεῖσα ἀποζημίωσις, κομίζων ἕνα λαγῶν, περδιεῖα τινὰ φονευθέντα ἐν τῷ δάσει, ἐγγέλεις καὶ δύο λάβρακας τοῦ ποταμοῦ, οὓς ἔστειλλον οἱ μυλωθροί.

— Ὁ καυμένος ὁ Κορνουαγέ, ἐφώνησεν ὁ Γρανδέ, ἔρχεται ἄν νὰ τὸν εἶχα παραγγελία! Τρώγονται αὐτά;

— Ἀκούς ἐκεῖ, καλέ μου αὐθέντη; εἶνε δυὸ ἡμέρας ποῦ ἐκτυπήθησαν.

— Ἐλα, λοιπόν, Ἀννέτα, κουνήσου, εἶπεν ὁ γέρον. Πάρε τ' αὐτά κ' εἰτοιμάσε τα διὰ τὸ βράδυ. Ἐχω δύο ἀπὸ τοὺς Κουσῶ προσκαλεσμένους. Ἡ Ἀννέτα διέστειλεν ἡλιθίως τὰ ὄμματα κ' ἐθεώρησε τοὺς παρισταμένους.

— Καὶ ποῦ θὰ εὔρω, εἶπε, *larbi* καὶ μυρωδικά.

— Γυναῖκα, εἶπεν ὁ Γρανδέ, δός τῆς ἕξ φράγκα, κ' ἐνθύμισέ μου νὰ καταβῶ εἰς τὸ ὑπόγειον διὰ χρυσί.

— Τὸ λοιπόν, κυρ Γρανδέ; ὑπέλαθεν ὁ φύλαξ, ὅστις εἶχεν ἤδη ἠτοιμασμένον τὸ λογιδρίον του, ἵνα ἐπιτύχῃ αὐξήσιν μισθοῦ.

— Αἶ, καλά, .. εἶπεν ὁ Γρανδέ, ἔξέρω τί θέλεις. Εἶσαι καλὸς ἄνθρωπος ἐσὺ αἰρεῖον τὰ λέγομεν, σήμερα ἔχω πολλὰς δουλείαις. Γυναῖκα, ὑπέλαθε, στρεφόμενος πρὸς τὴν κυρίαν Γρανδέ, δός του ἕνα τάλληρον.

Καὶ ἀνεχώρησεν. Ἡ ταλαίπωρος γυνὴ ὑπῆρξεν εὐτυχῆς ἐξαγοράσασα τὴν οἰκιακὴν τῆς εἰρήνην ἀντὶ ἕνδεκα φράγκων. Ἐγνώριζεν ὅτι ὁ Γρανδέ εἰσῆγα ἐπὶ δύο ἐβδομάδας, ἀπὸ πρότερον ἀνέκτα, κέρμα πρὸς κέρμα, τὸ ἀργύριον ὅπερ εἶχε δώσει εἰς αὐτήν.

— Νὰ, Κορνουαγέ, εἶπεν, ἐγγερίζουσα εἰς αὐτὸν δέκα φράγκα. Μίαν ἡμέραν θὰ σὲ ἀνταμείψωμεν καλλίτερα.

Ὁ Κορνουαγέ, οὐδὲν ἔχων ν' ἀπαντήσῃ, ἀνεχώρησε.

— Κυρά, εἶπεν ἡ Ἀννέτα, φορέσασα ἤδη τὸν κεκρύφαλόν τῆς καὶ λαβοῦσα τὰ καλάθιον, τρία φράγκα μὲ φθάνουν τὰ ἄλλα κρατηστέα. Μὴ σὰς μέλει, κάμνω τὴν δουλειά μου καὶ μὲ τόσα.

— Νὰ κάμης καλὸ φαγί, Ἀννέτα, θὰ καταβῇ καὶ ὁ ἐξαδέλφός μου, εἶπεν ἡ Εὐγενία.

— Χωρὶς ἄλλο συμβαίνει κἄτι ἔκτακτον, εἶπεν ἡ κυρία Γρανδέ. Εἶνε ἡ τρίτη φορὰ ποῦ δίδει γεῦμα ὁ πατήρ σου ἀπότου ὑπανδρευθῆκαμεν.

Τὴν τετάρτην ὥραν, καθ' ἣν στιγμήν ἡ Εὐγενία καὶ ἡ μήτηρ τῆς εἶχον τελειώσει τὴν παρασκευὴν τῆς τραπέζης δι' ἕξ συνδαιτυμόνας, ὁ δὲ οἰκοδεσπότης εἶχε φέρει φιάλας τινὰς οἴνων ἐξαιρέτων, ἐξ ἐκείνων οὓς φυλάττουσιν ἐπιμελῶς οἱ ἐπαρχιωταί, ὁ Κάρολος εἰσῆλθεν εἰς τὴν αἴθουσαν. Ὁ νέος ἦν ὠχρὸς, αἰ κινήσεις δ' αὐτοῦ, τὸ ἦθος, τὰ βλέμματα καὶ τῆς φωνῆς του ὁ ἦχος ἐνέφαινον μελαγχολίαν πλήρη χάριτος. Δὲν ὑπεκρίνετο λύπην, ἀλλ' ὑπέφειρεν ἀλγηθῶς, ὁ δὲ πέπλος δι' οὗ τὸ ἄλγος ἐκάλυπτε τὴν μορφήν του περιέβαλλεν αὐτὴν συμπαθῆ τινὰ αἴγλην, ἣτις τοσοῦτον ἀρέσκει εἰς τὰς γυναῖκας. Ἡ Εὐγενία τὸν ἠγάπησε διὰ τοῦτο ἐτι μάλλον. Ἴσως δὲ καὶ ἡ δυστυχία τὸν προσήγγισεν εἰς αὐτήν. Ὁ Κάρολος δὲν ἦτο πλέον ὁ πλοῦσιος ἐκείνος καὶ ὠρτοῦ νέος, ὁ ἀπόσιτος εἰς αὐτήν, ἀλλὰ συγγενὴς καταβεβλημένος ὑπὸ συμφορὰς ἀνηκέστου. Ἡ συμφορὰ δὲ γενεῆ τὴν ἰσότητά. Ἡ γυνὴ ἔχει τοῦτο κοινὸν πρὸς τοὺς ἀγγέλους, ὅτι εἶνε τῶν πασχόντων ἡ παρακμυθία. Ὁ Κάρολος καὶ ἡ Εὐγενία συνουήθησαν καὶ ὠμίλησαν διὰ τῶν βλεμμάτων μόνον· διότι ὁ ἐκπετὼν ἐκείνος ταλαίπωρος καλλωπιστής, ὁ πτωχὸς ὀρφανός, ἐκάθισεν εἰς μίαν γωνίαν, κ' ἔμεινεν ἐκεῖ βυθός, ἤρεμος καὶ ὑπερήφανος. Ἀλλ' ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμήν τὸ γλυκὺ καὶ ἱλαρὸν βλέμμα τῆς ἐξαδέλφης του ἐπέλαμπεν αὐτόν, καὶ τὸν ἠνάγκαζε νὰ παραιτῇ τοὺς πενήθιμους τοῦ λογισμοῦ καὶ ν' ἀναπτεροῦται μετ' αὐτῆς εἰς κόσμον ἐλπίδων καὶ μέλλοντος, ὅπου τόσον ἄσμενος ἐκείνη τὸν παρακολούθει.

Τὴν στιγμήν αὐτὴν ἡ πόλις ὅλη τῆς Σωμῦρης ἦτο πολὺ πλέον συγκεινημένη ἐκ τοῦ γεύματος ὅπερ ἔδιδεν ὁ Γρανδέ εἰς τοὺς Κουσῶ, ἢ τὴν προτεραίαν ἐκ τῆς πωλήσεως τῆς συγκομιδῆς του, ἣτις ἀπετέλει ἐγκλημα ἐσχάτης προδοσίας κατὰ τῶν ἀμπελοκτημόνων. Ἄν ὁ πονηρὸς ἀμπελοφυτὸς δίδων τὸ γεῦμά του ἐσκέπτετο, ὅτι εἶχε σκεφθῆ ὁ Ἀλκιβιάδης κόπτων τὴν οὐρανὸν τοῦ κυνὸς αὐτοῦ, θὰ ἦτο ἴσως μέγας ἄνθρωπος· ἀλλ' ὁ Γρανδέ ἦτο πολὺ ὑπέρτερος τῆς πόλεως του, ἦν ἀδικόπως ἐνέπαιζε, καὶ οὐδόλως περὶ αὐτῆς ἐμερίμνα. Οἱ Δὲ Γρασὲν ἔμαθον ἀμέσως τὸν βίαιον θάνατον καὶ τὴν πιθανὴν πτώχευσιν τοῦ πατρὸς τοῦ Καρόλου. Ἀπεφάσισαν δὲ νὰ μεταβῶσι τὴν αὐτὴν ἐσπέραν πρὸς τὸν πελάτην των, ἵνα φανῶσι συμμεριζόμενοι τὴν συμφορὰν του καὶ ἐκδηλοῦντες αὐτῷ τὴν φιλίαν των, μάθωσι δὲ συγχρόνως τοὺς λόγους οἵτινες ὑπληθόρευσαν εἰς αὐτόν, ἐν τοιαύτῃ περιστάσει, νὰ καλέσῃ εἰς γεῦμα τοὺς Κουσῶ.

Τὴν πέμπτην ἀκριβῶς ὥραν ὁ πρόεδρος Δὲ Βομ-

φῶν καὶ ὁ συμβολαιογράφος θεῖός του ἀφίκοντο περιβεβλημένοι τὰ κυριακά των ἐνδύματα. Οἱ συνδαιτυμόνες παρεκάθησαν εἰς τὴν τράπεζαν καὶ ἤρξαντο τρώγοντες μετ' ἱκανῆς ὀρέξεως. Ὁ Γρανδέ ἦτο σοβαρὸς, ὁ Κάρολος σιωπηλός, ἡ Εὐγενία ἄφωνος, ἡ δὲ κυρία Γρανδέ ὀμιλεῖτο ὅσον πάντοτε· οὕτως ὥστε τὸ γεῦμα ὑπῆρξεν ἀληθῆς ἐπικηδεις ἐστίασις.

Ὅτε ἠγέρθησαν τῆς τραπέζης, ὁ Κάρολος εἶπεν εἰς τὸν θεῖον καὶ τὴν θεῖαν του.

— Μὲ συγχωρεῖτε ν' ἀποσυρθῶ. Εἶμαι ἠναγκασμένος ν' ἀσχοληθῶ εἰς μακρὰν καὶ λυπηρὰν ἀλληλογραφίαν.

— Πήγαινε, ἀνεψιέ μου.

Ὅτε δὲ μετὰ τὴν ἀναχώρησίν του, ὑπέθεσεν ὁ γέρον, ὅτι ὁ Κάρολος δὲν ἠδύνατο πλέον ν' ἀκούσῃ τίποτε καὶ ἡσυχάζειτο βεβαίως γράφων, ἐθεώρησεν ὑπόβλως τὸν γυναικά του.

— Κυρία Γρανδέ, εἶπεν, ὅ,τι ἔχομεν νὰ ὀμιλήσωμεν εἶνε πράγματα ποῦ δὲν τὰ ἐννοεῖς. Ἡ ὥρα εἶν' ἐπτάμισυ· δὲν πηγαίεις καλλίτερα νὰ ἡσυχάσῃς; Καλὴν νύκτα, κόρη μου.

Ἠσπάσθη τὴν Εὐγενίαν, καὶ αἱ δύο γυναῖκες ἀπεχώρησαν.

Τότε δὲ ἤρχισεν ἡ σικνή, καθ' ἣν ὁ γέρον Γρανδέ ἀνέπτυξε πλέον ἢ ποτε ἄλλοτε τὴν ἐπιτηδειότητα ἐκείνην. ἦν εἶχε ἀποκτήσει σπουδάζων τοὺς ἀνθρώπους, καὶ δι' ἣν ἀπεκάλουεν αὐτὸν συχνάκις ἐκείνοι, ὧν εἶχε πως βαθέως ἠαγκαῖαι τὸ ἄεσμα: *κακὸν σκῆλον*. Ἄν ὁ δῆμαρχος τῆς Σωμῦρης εἶχεν ὑψηλοτέρους φιλοδόξους σκοπούς, ἂν πρόσφοροι περιστάσεις, ἀνάγουσαι αὐτὸν εἰς τ' ἀνώτερα τῆς κοινωνίας στρώματα, τὸν ἔφερον εἰς μέσον τῶν συνεδρίων ὅπου ἀποφασίζεται τῶν ἐθνῶν ἡ τύχη, καὶ μετεχειρίζετο ἐν αὐτοῖς τὴν μεγαλοφυίαν, ἣν εἶχε προκίσει αὐτὸν τὸ προσωπικόν του συμφέρον, οὐδεμία ἀμφιβολία, ὅτι ἠθέλην ἀποθῆ ἐνδόξως ὠφέλιμος εἰς τὴν Γαλλίαν. Ἀλλά, — τίς οἶδεν — ἴσως καὶ ἠ' ἀπέθανε πάντῃ ἄσημος καὶ ἀδόκιμος ὁ γέρον, ἐξερχόμενος τῆς Σωμῦρης. Ἴσως πάχουσιν αἱ διάνοιαι, ὅ,τι καὶ τὰ ζῶα, ἄτινα καθίστανται ἄγωνα, μεταφερόμενα μακρὰν τῆς γενεθλίου των χώρας.

— Κύ . . . κύ . . . κύριε π . . . πρόεδρε, ε . . . ε . . . ε . . . λέγατε λοιπόν ὅτι ἡ πτώχευσις . . .

Ὁ τραυλισμὸς, ὃν ἀπὸ τοσοῦτου χρόνου ὑπεκρίνετο ὁ γέρον, καὶ ὃν πάντες ὑπελάμβανον φυσικόν, ὡς καὶ τὴν κωφότητα, ὑφ' ἣς ἐφάνετο κατατραυχόμενος ἐν ὥρᾳ βροχῆς, ἀπέβη κατὰ τὴν περίστασιν ταύτην τοσοῦτον ὀχληρὸς εἰς τοὺς Κουσῶ, ὥστε ἀκούοντες τὸν ἀμπελοφυτὸν ἐμόρφαζον ἄκουτες, κ' ἐφάνοντο οἰονεῖ προσπαθοῦντες νὰ περῶσι τὰς λέξεις, εἰς ἃς ἐκείνος προσέκοπτε θέλων.

Ἐνταῦθα δὲ ἴσως καθίσταται ἀναγκαῖον νὰ διηγηθῶμεν τὰ περὶ τοῦ τραυλισμοῦ καὶ τῆς κωφότητος τοῦ Γρανδέ. Οὐδεὶς καθ' ὄλον τὸ Ἀνζού, ἤκουε κάλλιον, οὐδὲ ἠδύνατο νὰ προφέρῃ κα-

θαρώτερον τὴν γαλλικὴν ἢ ὁ πονηρὸς ἐκείνος γέρον. Πιρὰ πᾶσαν τῶν φρενῶν αὐτοῦ τὴν λεπτότητα, εἶχεν ἀπατηθῆ ποτε ὑπὸ τινος Ἰσραηλίτου, ὅστις, μεταξὺ λόγων, εἶπετε περὶ τοῦ οὓς αὐτοῦ τὴν χειρὰ του δίκην χωνίου, ἵνα δῆθεν ἀκούῃ κάλλιον, καὶ τοσοῦτον ἐστρέβλου τὰς λέξεις του, ὥστε ὁ Γρανδέ, ὄμμα τῆς φιλανθρωπίας του γενόμενος, ἐνόμιζε καθήκον του νὰ ὑποβάλλῃ εἰς τὸν πονηρὸν Ἰουδαῖον τὰς λέξεις καὶ τὰς ἰδέας, ἃς ἐκείνος ἐφάνετο ζητῶν, νὰ συμπεραίνῃ αὐτὸς τοὺς συλλογισμούς του, νὰ ὀμιλῇ ὡς θὰ ὀμιλεῖ ὁ κατάρτος ἐκείνος Ἑβραῖος, νὰ γείνη τέλος Ἰουδαῖος καὶ νὰ μὴν ἦνε πλέον Γρανδέ. Τῆς παραδόξου ταύτης μάχης ἀποτέλεσμα ὑπῆρξε συμφωνία, ἐφ' ἣ ἡ μόνη μετεμελήθη ὁ βυτοποῖος καθ' ὄλον αὐτοῦ τὸν ἐμπορικὸν βίον. Ζημιωθεὶς ὅμως ἐκ τούτου χρηματικῶς, ἐκέρδησε τοῦναντίον ἠθικῶς πολὺτιμον μάθημα, οὐτινος ἔδραψε βραδύτερον τοὺς καρπούς. Κατήντησε δ' ἐπὶ τέλους καὶ νὰ εὐλογῆσῃ ὁ γέρον τὸν Ἰουδαῖον ἐκείνον, ὅστις εἶχε διδάξει αὐτὸν τὴν τέχνην, νὰ καθίσταται δυσφόρητος εἰς τὸν ἐμπορικόν του ἀντίπαλον καὶ νὰ τὸν ἀποπλανᾷ διαρκῶς τῶν ἰδεῶν του, ἀσχολῶν αὐτὸν εἰς ἔκφρασιν ζένων διανοημάτων. Οὐδεμία δὲ ὑπόθεσις ἀπῆται μάλλον τῆς προκειμένης τὴν χρῆσιν τῆς κωφότητος, τοῦ τραυλισμοῦ καὶ τῶν ἀκατανόητων περιστροφῶν, δι' ὧν περιέπλεκε τοὺς λογισμούς του ὁ Γρανδέ. Ἐν πρώτοις δὲν ἤθελε νὰ φέρῃ τὴν εὐθύνην τῶν ἰδεῶν του· πλὴν δὲ τούτου, ἐπεθύμει νὰ μὴν κύριος τῶν λόγων του καὶ ν' ἀφίη ἀμφιβόλους τὰς ἀληθινὰς του διαθέσεις.

— Κύ . . . κύ . . . κύριε Δὲ Βο . . . ο . . . ομφών . . .

Σημειωτέον ὅτι πρῶτον τότε ἀπὸ τριῶν ἡδῆ ἐτῶν ἐκάλει ὁ Γρανδέ τὸν ἀνεψιὸν Κουσῶ κύριον Δὲ Βομφών. Ὁ δὲ πρόεδρος ὑπέλαθεν ὅτι ὁ πονηρὸς γέρον εἶχεν ἤδη ἐκλέξει αὐτὸν ὡς γαμβρόν.

— Ε . . . ε . . . ἐλέγατε λοιπόν, ὅ . . . ὅ . . . ὅτι ἡμπορεῖ πο . . . πο . . . πολλὰκις ἡ πτώχευσις, νὰ ε . . . ε . . . ἐμποδισθῇ ἀπ' αὐτοῦ . . .

— Ἀπὸ αὐτὸ τὸ ἐμποροδικεῖον. Αὐτὸ γίνεται καθ' ἡμέραν, εἶπεν ὁ κύριος Δὲ Βομφών, δραπτόμενος τῆς ἰδέας τοῦ κυρίου Γρανδέ ἢ νομίζων ὅτι τὴν ἐμάντευσε, καὶ διαθέσειν ἔχων νὰ τὴν ἐξηγήσῃ εἰς αὐτόν. Ἀκούσατε.

— Ἀ . . . ἀ . . . ἀκούω, ἀπάντησε ταπεινῶς ὁ γέρον, ὑποδύμενος τὸ πονηρὸν ἦθος παιδίου, ἐμπαίζοντος μὲν ἐνδομύχως τὸν διδάσκαλον αὐτοῦ, προσέχοντος δὲ κατ' ἐπιφάνειαν εἰς τοὺς λόγους του.

— Ὅσάκις ἄνθρωπος σημαντικὸς, ὁποῖος ἦτον, ἐν παραδείγματι, ὁ κύριος ἀδελφός σ αζὲν Παρισίους . . .

— Ὁ ἀδ . . . δ . . . δελφός μου, μ . . . μ . . . μάλιστα . . .

— Ἀπειλεῖται ὑπὸ καταστροφῆς . . .

— Κ . . . κ . . . καταστροφή, λέγεται . . .

μου, και την ἀφοσίωσίν σου. Ἄρκει. Ἡ ἐπιθυμία νὰ νυμφευθῆς τὴν κόρην σὲ τυφλώνει. Ἄλλὰ εἰς τὰ τυφλά δὲν πρέπει νὰ περιπατῆ κανεὶς. Ἄφρησε τώρα ἐμὲ νὰ διευθύνω τὴν ὑπόθεσιν, καὶ ὅταν εἶνε ἀνάγκη μὲ βοηθεῖς. Εἶνε ἀρμόζον εἰς σὲ νὰ ἐκθέσῃς τὴν δικαστικὴν σου ἀξιοπρέπειαν...

Δὲν ἐπρόφρασεν ὅμως νὰ τελειώσῃ, ἀκούσας τὸν κύριον Δὲ Γρασὲν λέγοντα εἰς τὸν γέροντα βυτοποιοῦν, ἐνῶ ἔτεινε πρὸς αὐτὸν τὴν χεῖρα:

— Γρανδέ, ἐμάθαμεν τὸ φοβερὸν δυστύχημα, τὸ ὁποῖον συνέβη εἰς τὴν οἰκογένειάν σου. τὴν καταστροφὴν τοῦ ἐμπορικοῦ οἴκου τοῦ Γουλιέλμου Γρανδέ, καὶ τὸν θάνατον τοῦ ἀδελφοῦ σου. Ἐρχόμεθα νὰ σοῦ ἐκφράσωμεν ὅλην μας τὴν συμπάθειαν δι' αὐτὸ τὸ λυπηρὸν συμβάν.

— Τὸ μόνον δυστύχημα, εἶπεν ὁ συμβολαιογράφος διακόπτων τὸν τραπεζίτην, εἶνε ὁ θάνατος τοῦ νεωτέρου ἀδελφοῦ Γρανδέ. Καὶ δὲν θὰ ἐφρονεύετο καὶ αὐτός, ἂν εἶχε τὴν φρόνησιν νὰ ἐπικαλεσθῆ τὴν συνδρομὴν τοῦ ἀδελφοῦ του. Ὁ γνησιὸς μας φίλος, ὁ ὁποῖος εἶνε ἡ τιμὴ προσωποποιημένη, ἔχει σκοπὸν νὰ ἐκκαθαρίσῃ τὰ χρεῖα τοῦ οἴκου Γρανδέ τῶν Παρισίων. Ὁ ἀνεψιὸς μου ὁ πρόεδρος, διὰ νὰ τὸν ἀπαλλάξῃ ἀπὸ τὰς δυσπρόσιτους φροντίδας ὑποθέσεως καθαρῶς δικαστικῆς, εἶνε πρόθυμος νὰ μεταβῆ ἀμέσως εἰς Παρίσιους, νὰ συμβιβασθῆ μὲ τοὺς δανειστάς καὶ νὰ τοὺς πληρώσῃ κατὰ τὸ πρέπον.

Οἱ λόγοι οὗτοι, οὗς ἐπεκύρου τὸ ἦθος τοῦ ἀμπελουργοῦ, θωπεύοντος τὸν πάγονά του, ἐξέπληξαν μεγάλως τοὺς τρεῖς Δὲ Γρασέν, οἵτινες, ἐρχόμενοι, εἶχον κακολογήσει ἐν πάσῃ ἀνέσει τὴν φιλαργυρίαν τοῦ Γρανδέ, κατηγοροῦντες σχεδὸν αὐτὸν ἐπὶ ἀδελφοκτονίᾳ.

— Ὡ! τὸ ἤξευρα! ἐφώνησεν ὁ τραπεζίτης θεωρῶν τὴν σύζυγόν του. Τί σοῦ ἔλεγα, γυναῖκα, εἰς τὸν δρόμον; Ὁ Γρανδέ εἶνε ἡ τιμὴ προσωποποιημένη, καὶ δὲν θ' ἀνεχθῆ νὰ προσβληθῆ τὸ ὄνομά του οὐδὲ τὸ ἐλάχιστον! Τὰ χρήματα χωρὶς τιμὴν εἶνε ἀσθένεια. Εἰς τὰς ἐπαρχίας ὑπάρχει αἰσθηματικὴ τιμῆς. Εὐγε Γρανδέ, εὐγε! Εἶμαι γέρον στρατιώτης καὶ δὲν ἤξεύρω νὰ κρύπτω τὰ φρονήματά μου. Ἐγὼ τὰ λέγω καθαρὰ. Αὐτὸ ποῦ κάμνεις, Γρανδέ, εἶνε μέγα πρᾶγμα!

— Τό.. τό.. τε α.. α.. αὐτὸ τὸ π.. π.. πρᾶγμα εἶνε πο.. πολὺ ἀ.. ἀ.. ἀ.. κριβόν, ἀπήντησεν ὁ γέρον, ἐνῶ ὁ τραπεζίτης τοῦ ἔσειε θερμῶς τὴν χεῖρα.

— Ἄλλ' αὐτὸ, ἀγαπητέ μου Γρανδέ, καὶ μὴ πρὸς κακοφανισμὸν τοῦ κυρίου προέδρου, ὑπέλαθεν ὁ Δὲ Γρασέν, εἶνε ὑπόθεσις καθαρῶς ἐμπορικῆ, καὶ ἡ διεξαγωγὴ τῆς ἀπαιτεῖ ἐμπορὸν τέλειον. Πρέπει νὰ γνωρίζῃ κανεὶς τί θὰ εἴπῃ ἐπιστροφή χρημάτων, τί θὰ εἴπῃ τόκος, τί θὰ εἴπῃ ἀπόδοσις, καὶ χίλια ἄλλα πρᾶγματα. Ἐγὼ θὰ ὑπάγω δι' ὑποθέσεις μου εἰς Παρίσιους, καὶ ἠμποροῦσα ἐξαίρετα νὰ ἀναλάβω...

— Ν., ν. νὰ ἰδοῦμεν λοι.. λοιπόν, πῶς ἤμπο..

πο.. ποροῦμεν νὰ τὰ σ.. σ.. συμβιβάσωμεν μα.. μαζύ, χω.. χω.. χωρὶς, ἐννοεῖται, ν., ν. νὰ ἀ.. ἀ.. ἀ.. ναλάβω ὑπο.. χρεώσεις τ.. τ.. τὰς ὁποίας νὰ μὴν ἦ.. ἠμπορῶ ἔπειτα νὰ ἐκπλη.. πληρώσω, εἶπε τραυλίζων ὁ Γρανδέ, διότι βλέπετε, ὁ κύριος πρόεδρος μου ἐζήτησε, φυσικῶ τῷ λόγῳ, τὰ ὀδοιπορικὰ τοῦ ἔξοδα.

Τὰς λέξεις δὲ ταύτας εἶπεν ὁ γέρον οὐδόλως τραυλίζων.

— Μπᾶ! εἶπεν ἡ κυρία Δὲ Γρασέν. Νὰ ὑπάγῃ κανεὶς εἰς τὰ Παρίσι εἶνε εὐτύχημα. Ἐγὼ εὐχαρίστως θὰ ἐπλήρωσα νὰ ὑπάγω.

Καὶ ἔνευσε πρὸς τὸν σύζυγόν της, οἷον εἰ ἐνθαβρόνουσα αὐτὸν νὰ ὑποκλέψῃ παρὰ τῶν ἀντιπάλων, ἐκ παντὸς τρόπου, τὴν ἐντολὴν ἐκείνην. Εἶτα δὲ προσεΐδεν εἰρωνικώτατα τοὺς δύο Κρυσά, ὧν ἐσκυθράωσεν ἡ μορφή.

Ὁ Γρανδέ τότε ἔδραξεν ἐν κομβίον τοῦ ἐνδύματος τοῦ τραπεζίτου, καὶ ἔσυρεν αὐτὸν εἰς τινὰ γωνίαν.

— Ἐχω πολὺ περισσότερὰν ἐμπιστοσύνην εἰς σὰς παρὰ εἰς τὸν πρόεδρον, εἶπε πρὸς αὐτόν. Ἐπειτα.. ἔχει καὶ κάτι *λάκκον ἢ γάβα*, προσέθηκε κινῶν τὴν προσοσκίδα του. Θέλω ν' ἀποκτίσῃ μερικὰ χρεώγραφα τοῦ δημοσίου, ὀλίγα πρᾶγματα, μερικαὶς χιλιάδες φράγκα... ἀλλὰ θέλω νὰ τὰ πάρω εἰς τὰ ὄγδοηντα. Αὐτά, καθὼς ἀκούω, κατεβαίνουν εἰς τὸ τέλος τοῦ μηνός. Σεῖς ἐξεύρετε ἀπ' αὐτὰ τὰ πρᾶγματα, δὲν εἰν' ἔτσι;

— Διάβολε! Λοιπὸν θὰ ἔχω νὰ σὰς προμηθεύσω μερικῶν χιλιάδων ὁμολογίας τοῦ δημοσίου;

— Ὅλιγα πρᾶγματα, ὅσον διὰ ν' ἀρχίσωμεν. Ἄλλὰ.. μεταξὺ μας! Θέλω νὰ παίξω αὐτὸ τὸ παιγνίδι, χωρὶς νὰ γνωρίζῃ κανεὶς τίποτε. Ἡ συμφωνία θὰ ἦνε διὰ τὰ τέλη τοῦ μηνός. Ἄλλὰ μὴν εἰπῆτε τίποτε εἰς τοὺς Κρυσά ἠμπορεῖ νὰ τοὺς κακοφανῆ. Καὶ ἀφοῦ θὰ πάτε ποῦ θὰ πάτε εἰς τὸ Παρίσι, νὰ ἰδοῦμεν τί ἠμπορεῖ νὰ γείνη καὶ διὰ τὸν πτωχόν μου τὸν ἀνεψιόν.

— Συμφωνότατοι. Ὁ ἀναχωρήσας αὐριον μὲ τὴν ταχυδρομικὴν ἄμαξαν, προσέθηκε μεγαλοφώνως ὁ Δὲ Γρασέν, καὶ θὰ ἔλθω νὰ λάβω τὰς τελευταίας σὰς παραγγελίας εἰς... Κατὰ ποῖαν ὥραν;

— Εἰς τὰς πέντε, πρὸ τοῦ γεύματος, εἶπεν ὁ ἀμπελουργὸς τριβῶν τὰς χεῖράς του.

Αἱ δύο μερίδες ἔμειναν ἐπὶ τινὰς στιγμὰς ἀντιμέτωποι. Μετὰ τινὰ δὲ παύσιν εἶπεν ὁ Δὲ Γρασέν, πλήττων τὸν ὄμιον τοῦ Γρανδέ.

— Ὁραῖον πρᾶγμα νὰ ἔχῃ κανεὶς τοιοῦτους συγγενεῖς.

— Ἀλήθεια... ἀπήντησεν ἐκεῖνος, χωρὶς νὰ φαίνεται εἶμαι καλὸς συγγενής. Ἄγαποῦσα τὸν ἀδελφόν μου, καὶ θὰ κάμω ὅ.. ὅ.. ὅ,τι ἠμπορῶ, φθάνει νὰ μὴ.. μ.. μ.. μού κοστίσῃ..

— Λοιπὸν σὰς ἀφίνομεν, Γρανδέ, εἶπεν ὁ τρα-

πεζίτης, διακόπτων αὐτὸν εὐτυχῶς πρὶν ἢ περάνῃ τὴν φράσιν του. Ἄν ἀναγκασθῶ ν' ἀναχωρήσω ταχύτερον, πρέπει νὰ τακτοποιήσω μερικὰς ὑποθέσεις.

— Πολὺ σωστά. Κ' ἐγὼ δι'.. δι'.. δι' ἐκεῖνο ποῦ ἔξευρετε, θὰ τραβηθῶ εἰς τὸ δω.. δωμάτιον τῶν διασκεψέων μου, καθὼς λέγει ὁ πρόεδρος Κρυσά.

— Διάβολε! δὲν εἶμαι πλέον κύριος Δὲ Βομφών, διελογίσθη περιλύπως ὁ πρόεδρος, οὔτινος ἡ ὄψις διεμορφώθη τὴν στιγμὴν ἐκείνην ὡς τὸ πρόσωπον δικαστοῦ ἀκούοντος πληκτικὴν ἀγόρευσιν.

Οἱ ἀρχηγοὶ τῶν δύο ἀντιπάλων οἰκογενειῶν ἀπῆλθον ὁμοῦ. Οὐδεὶς αὐτῶν ἀνελογίζετο πλέον τὴν πρῶτὴν προδοσίαν τοῦ Γρανδέ πρὸς τοὺς ἀμπελουργοὺς τοῦ τόπου, καὶ μᾶτην προσεπάθησαν ἐκατέρωθεν νὰ βολιδσκοπήσωσι τοὺς ἀμοιβαίους αὐτῶν διαλογισμοὺς περὶ τῆς προκειμένης νέας ὑποθέσεως.

— Ἐρχεσθε μαζύ μας εἰς τῆς κυρίας Δορσονβάλ; εἶπεν ὁ Δὲ Γρασέν πρὸς τὸν συμβολαιογράφον.

— Θὰ ὑπάγωμεν ἀργότερα, ἀπεκρίθη ὁ πρόεδρος. Ἄν ὁ θεὸς μου συναίνῃ, θὰ περάσωμεν πρῶτον ἀπὸ τῆς κυρίας Γριβωκούρ, εἰς τὴν ὁποίαν ἔδωκα ὑπόσχεσιν.

— Ἀναβλεπόμεθα λοιπὸν κύριοι, εἶπεν ἡ κυρία Δὲ Γρασέν.

Ὅτε δὲ οἱ Δὲ Γρασέν ἐμακρύνθησαν βήματά τινα τῶν δύο Κρυσά, ὁ Ἀδόλφος εἶπεν εἰς τὸν πατέρα του.

— Εἶνε ἔξω φρενῶν!

— Σιωπή! ὑπέλαβεν ἡ μήτηρ του. ἠμποροῦν νὰ μᾶς ἀκούσουν. Ἐπειτα καὶ ἡ φράσις σου εἶνε ἀπρεπής.

— Τὸ εἶδες λοιπὸν θεῖέ μου; ἐφώνησεν ὁ πρόεδρος, ὅτε εἶδε μακρυνθέντας τοὺς Δὲ Γρασέν εἰς τὴν ἀρχὴν ἤκουον ὁ πρόεδρος κύριος Δὲ Βομφών, καὶ εἰς τὸ τέλος ἔγεινα ἀπλοῦς Κρυσά.

— Περαιτέρωσα ὅτι ἐπειράχθης ἀλλὰ τί νὰ γείνη! ἦτον ἡ βραδυὰ τῶν Κρυσά. Ἐπειτα, τί ἀνόητος ποῦ εἶσαι, μὲ τὸ πνεῦμά σου!.. Ἀρρησέτους νὰ τραβήξουν ἐμπρὸς μὲ τὸ θὰ ἰδοῦμεν τοῦ γέρο Γρανδέ, καὶ μὴ σὲ μέλει. Ὅ,τι καὶ νὰ συμβῆ, τὴν Εὐγενίαν σὺ θὰ τὴν πάρῃς.

Ἐντὸς ὀλίγων στιγμῶν ἡ εἰδησις τῆς μεγαθύμου ἀποράσεως τοῦ Γρανδέ διεδόθη εἰς τρεῖς συγχρόνως οἴκους, καὶ περὶ οὐδενὸς πλέον ἄλλου ἐγίνετο λόγος καθ' ὅλην τὴν πόλιν ἢ περὶ ἀδελφικῆς στοργῆς. Παρεῖχον δὲ πάντες συγχώρησιν εἰς τὸν Γρανδέ διὰ τὴν πώλησιν εἰς ἣν εἶχε προσθῆ, παραβαίνων τὴν ἔνορκον αὐτοῦ συμφωνίαν πρὸς τοὺς ἄλλους κτηματίτας, καὶ πάντες ἐθαύμαζον τὴν τιμὴν αὐτοῦ, καὶ πάντες ἐπανηγύριζον γενναϊότητα, ἧς δὲν ἐνόμιζον αὐτὸν ἱκανόν. Οἱ Γάλλοι ἐνθουσιῶσι συνήθως καὶ ὀργίζονται καὶ παθαίνονται ἐκ τοῦ μετεώρου τῆς στιγμῆς, ἐκ παν-

τὸς ἐπιπλέοντος φρυγάνου, ὅπερ μεγαλοποιεῖ παροδικὴ ἐπισημότης. Οἱ λαοὶ δὲν ἔχουσι, φαίνεται, μνήμην.

Ἀφοῦ ἐκλείσει τὴν θύραν τοῦ ὁ γέρον Γρανδέ, ἐκάλεσε τὴν Ἀννέταν.

— Μὴ λύσης ἀπόψε τὸν σκύλον, τῆ εἶπε, καὶ μὴ κοιμηθῆς. Ἐχομεν δουλειάν. Εἰς τὰς ἔνδεκα θὰ ἔλθῃ ὁ Κορνούαγέ μὲ τὸ μικρὸ ἄμαξάκι. Κύτταξε νὰ τὸν ἀκούσης ὅταν ἔλθῃ, καὶ νὰ τοῦ ἀνοίξῃς πρὶν κτυπήσῃ. Νὰ τοῦ εἴπῃς νὰ ἐμβῆ ἡσυχὰ ἡσυχὰ, χωρὶς νὰ κάμῃ κρότον, διότι ἡ ἀστυνομία δὲν χωρατεύει. Ἐπειτα δὲν εἶνε ἀνάγκη νὰ μάθῃ ἡ γειτονεῖα ὅτι ἔγω ἀπόψε ταξεῖδι.

Ταῦτα δὲ εἶπὼν ὁ Γρανδέ ἀνέβη εἰς τὸ ἐργαστήριόν του, ὅπου ἤκουσεν αὐτὸν ἡ Ἀννέτα κινούμενον, τυρβάζοντα, ἐρευνῶντα, περιπατοῦντα ἄνω κάτω, ἀλλὰ μετὰ πολλῆς προσοχῆς. Δὲν ἤθελε προδήλως νὰ ἐξυπνήσῃ τὴν γυναῖκα ἢ τὴν κόρην του, ἀπέφυγε δὲ ἰδίως νὰ διεγείρῃ τὴν προσοχὴν τοῦ ἀνεψιοῦ του, ὃν καὶ κατηράσθη πως ἐν ἀρχῇ, βλέπων φῶς ἐν τῷ δωματίῳ του.

[Ἔπεται συνέχεια]

ΠΩΣ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΔΙΑΣΚΕΔΑΖΩΣΙ

τὰ παιδία.

Συνέχεια καὶ τέλος ἰδίᾳ σελ. 77.

Πολλὰ εἶναι τὰ περὶ παιγνίου τῶν παίδων λεκτέα, ἀλλ' ἐνταῦθα πρόκειται ἰδίως περὶ ἐπιθεωρήσεως τῶν δυναμένων ν' ἀντικαταστήσωσι σκοπίμως τὰς ἀνωτέρω ἀναφερθεῖσας ἀνοικεῖους καὶ ἐπιβλαβεῖς διὰ τοὺς παῖδας διασκεδάσεις. Πόσον σπουδαίαν θέσιν μεταξὺ τούτων ἠδύνατο νὰ καθέξωσιν αἱ ἀθῶαι ἐκεῖναι ἡδοναί, ἅς ὁ γονεὺς καὶ ὁ παιδαγωγὸς δύνανται ἀφθόνως νὰ παρέχωσιν εἰς τοὺς παῖδας ἐξ αὐτοῦ τοῦ πλουσίου ταμείου τῆς φύσεως λαμβάνοντες τὰ βοηθήματα, εἴτε διὰ τοῦ καταρτισμοῦ διαφόρων συλλογῶν, εἴτε διὰ περιπάτων, ἢ τέλος δι' ἐκδρομῶν, καθ' ἃς μάλιστα συνδέεται καὶ ἡ σωματικὴ ἀσκήσις πρὸς τὴν τῆς ψυχῆς ἀνύψωσιν! Ἄλλὰ κατὰ πάντα ταῦτα δεόν, ὡς ἐρρέθη ἤδη, ὁ καθοδηγῶν τὸ παιδίον νὰ αἰσθάνηται ἀνάλογον πρὸς τὰ τοιαῦτα ἐνδιαφέρον καὶ ἀγάπην, διότι ἄλλως μᾶτην ἤθελεν ἐπιζητήσει τὴν διέγερσιν τῶν παρομοίων αἰσθημάτων ἐν τῇ τρυφερᾷ ψυχῇ ἐκείνου. Δὲν δύναμεθα νὰ δώσωμεν ὅ,τι ἡμεῖς αὐτοὶ δὲν ἔχομεν! Καὶ ἡ ἐπίσκεψις τῶν μουσειῶν ἔπρεπε νὰ καταλογίζηται εἰς τὰς τέψεις τῶν παίδων, ἀλλὰ πρὸς τοῦτο καὶ ταῦτα ὄφειλον νὰ καθίστανται βαθμηδὸν πλουσιώτερα καὶ τελειότερα, νὰ γίνηται δὲ συχνότερα αὐτῶν χρήσις.

Οἱ μᾶλλον πεπολιτισμένοι λαοὶ τῆς Δύσεως ἐπενόησαν τέρψεις ὑπὲρ τῶν τέκνων αὐτῶν, αἰ-

τινες τὸ μὲν δι' ἰδιωτικῆς ἐνεργείας καταρτίζονται καὶ διατηροῦνται, τὸ δὲ ὑπ' αὐτῶν τῶν δῆμων ἢ καὶ τῆς κυβερνήσεως αὐτῆς εἰς τὰ παιδιά καὶ τὴν νεολαίαν ἐν γένει παρέχονται. Καὶ ἀπανταχοῦ μὲν αὐτόθι, ἐν ἀπάσαις ταῖς πρωτευούσαις καὶ μεγαλοπόλεσιν, ὑπάρχουσι ποικιλώταται τοιαῦται διὰ τοὺς παῖδας διασκεδάσεις, χάριν παραδείγματος ὁμοῦ ἀναφέρονται ἐνταῦθά τινες μόνον τῶν ἀξιολογωτέρων τούτων. Τίς ἐκ τῶν ἐπισκεφθέντων τὸ Λονδίνον, λ.χ., δὲν διήνυσεν εὐχαρίστως ὁλόκληρον σχεδὸν ἡμέραν ἐν τῷ αὐτόθι Πολυτεχνικῷ καλουμένῳ σχολείῳ; Δὲν γίνονται ἐν αὐτῷ παραδόσεις τακτικά, ἀλλ' εἶναι εἰδὸς τι μουσείου, ἐκθέσεως, ἀδιάκοπος σειρά διδασμάτων καὶ θεαμάτων, ἐν τῷ μέσῳ μουσικῆς ἀλληλοδιαδόχως παιανίζουσας. Ἐκεῖ βλέπει τις ἅπαντα τὰ πειράματα τῆς φυσικῆς καὶ τὴν ἐφαρμογὴν τούτων εἰς τὰς βιοτεχνίας καὶ τὴν βιομηχανίαν ἐν γένει. Καὶ ἐνῶς ἐν τῷ μέσῳ τῆς μεγίστης καὶ ἀρίστα διακεκοσμημένης αἰθούσης τέρπεται τις βλέπων καταδύτην κατερχόμενον μὲ πλήρη τὴν καταδυτικὴν ἐνδυμασίαν καὶ συσκευὴν ἐντὸς δεξαμενῆς, παρ' αὐτὸν βλέπει χαιρεσάτην μικρὰν ἤμερον φώκην, καταδυομένην καὶ αὐτὴν καὶ ἐξερχομένην μετὰ τοῦτο ἐπὶ τῶν πλευρῶν τῆς δεξαμενῆς, ὅπως δέχεται τὰς θώπείας τῶν παιδίων καὶ τὰ προσφερόμενα αὐτῇ τεμάχια ἄρτου καὶ διπυρίτου. Περὶ τὴν αἴθουσαν κάτω, καὶ ἐπὶ τοῦ περὶ αὐτὴν ἐξώστου ἄνω, θαυμάζει τις λειτουργούσας τὰς παντοειδεῖς μηχανάς, δι' ὧν ἢ μεγαλοφυῆα τοῦ ἀνθρώπου ἐξηνάγασε τοὺς νόμους τῆς φύσεως νὰ ἐξυπηρετῶσι τὰς βιωτικὰς αὐτοῦ ἀνάγκας. Τὰ παντοειδῆ ὑδραυλικά, ἀκουστικά, μηχανητικά, ἠλεκτρικά καὶ ἰδίως ὀπτικά παίγνια, ποικίλλουσιν αὐτόθι τὰ σοβαρώτερα ἐπιστημονικὰ ἀντικείμενα, καὶ ἀμιλλῶνται ἐλκύνοντα τοὺς πολυπληθεῖς θεατὰς καὶ ἀκροατὰς. Ἐν δὲ παρακειμέναις μικροτέραις αἰθούσαις συρρέει τὸ πλῆθος περὶ διδασκάλους ἐπιδεικνύοντας αὐτῷ καὶ ἐξηγοῦντας τὰ θαυμάσια τῶν διὰ τοῦ μικροσκοπίου θεωμένων, ὡς καὶ τὰ διάφορα εἶδη τῶν πανοραμάτων, σκιοσκοπιῶν, σκοτεινῶν θαλάμων, φασμαγοριῶν παντὸς εἶδους, συνοδευομένων ὑπὸ πραγματικῶν παραστάσεων. Εἶναι περιττὸν ν' ἀναφέρω πόσον ὠφελοῦνται καὶ θέλγονται συνάμα οἱ αὐτόθι καθ' ἐκάστην κατὰ πληθῆος προσερχόμενοι παῖδες, τὸ μὲν, διότι ὅ,τι ψηλαφητῶς βλέπουσιν ἀνεξάλειπτον ἀφίνει ἐν τῇ διανοίᾳ αὐτῶν ἐντύπωσιν, τὸ δὲ, διότι πληροῦται διὰ τούτων καὶ ὁ ἀσθεστος ἐν τῷ ὁμαλῶς ἀναπτυσσομένῳ παιδίῳ ὑπάρχον πόνθος τοῦ εἰδέναι.—Τὴν αὐτὴν πληθὺν τῶν φιλοθεαμόνων ἐλκύνει καθ' ἐκάστην ἐν ταῖς περιεργότατα διεσκευασμένοις χώροις καὶ ὑπογείοις θόλοις αὐτοῦ καὶ τὸ ἐν Βερολίῳ Aquarium, ἔνθα παρὰ τοὺς παντοειδεῖς καὶ παντὸς μεγέθους ζῶντας ὄψεις, δύναται τις ἐπὶ ὥρας νὰ παρα-

καλουθῆ τὸν βίον τῶν πολυειδῶν ἰχθύων, μαλακίων, ναυτίλων καὶ ἄλλων θαλασσίων ζῶων, θαυμασίως τοποθετημένων ἐντὸς μικρῶν δεξαμενῶν, ὧν ἢ πρὸς τοὺς θεατὰς πλευρὰ περικλείεται διὰ παχυτάτης ὑέλου, ἐν ᾧ αἱ λοιπαὶ καλύπτονται ὑπὸ κατόπτρων, ὥστε νὰ κατασταθῆ πληρεστέρα ἢ ὀπτικὴ ἀπάτη, βυθιζομένου τοῦ βλέμματος, ὡς εἰ τὸ ὕδωρ ἐκεῖνο πράγματι ἐξετείνετο εἰς τὰς ἀχανεῖς ἐκτάσεις τοῦ βάθους τῶν θαλασσῶν. Ποικίλλει δὲ καὶ καλλύνει τὸ θέαμα ἢ κατ' ἀλληλοσύνθεσιν καὶ φυσικωτάτη διεσπασμένη κοραλιῶν καὶ θαλασσίων φυτῶν, λίθων καὶ βράχων, οἵτινες εἶναι ποικιλώτατα καὶ διαφόρως ἐκάστοτε τοποθετημένοι ἐν ἐκάστη δεξαμενῇ, ἀναλόγως τῶν περιεχομένων ἰχθύων καὶ ὑδροβίων, ἀναλόγως τῶν ὁποίων ῥυθμίζεται καὶ αὐτὴ ἢ θερμότης τοῦ ὕδατος, ἢ πυκνότης τοῦ αἵματος καὶ αὐτὴ ἀιόμη ἢ ἐντασις τοῦ φωτός, ὅπως οὕτω πληρεστέρα γίνηται ἢ ἀπομίμησις τοῦ τόπου, ἀφ' οὗ, ἀπὸ τῶν διαφόρων βιθῶν τῆς θαλάσσης, εἶχον ληφθῆ οἱ ποικίλοι οὗτοι κάτοικοι αὐτῆς. Καὶ αὐτόθι αἱ φῶκαι διὰ τῶν εὐκινήτων ἐλιγμῶν τῶν καὶ τῶν νοημόνων αὐτῶν ὀφθαλμῶν ἐπὶ πολλὴν ὥραν κρατοῦσι περὶ τὴν δεξαμενὴν τῶν τοῦ θεατὰς καὶ ἰδίως τοῦ παῖδας. Ἐν Παρισίῳ δὲ, πλὴν πολλῶν ἄλλων θεαμάτων, ἐν οἷς καὶ τὸ μέγα Πανόραμα κατέχει ἀνεκτὰ σπουδαίαν θέσιν, τὸ μέγα βιομηχανικὸν μέγαρον (palais de l'industrie) ἀμιλλᾶται πρὸς τὸ ἐν Λονδίῳ κρυστάλλινον μέγαρον καὶ ἐν μέρει πρὸς τὸ ἄνω περιγραφέν αὐτόθι Πολυτεχνικὸν σχολεῖον· διότι δὲν γίνονται μὲν ἐν αὐτῷ ἐπίδειξις τῶν φυσικῶν καὶ τεχνικῶν πειραμάτων μετὰ περιλήψεως διδασκαλίας, εἶναι ὁμοῦ τοῦτο ἀπειρος σειρά μικρῶν βιομηχανικῶν καταστημάτων, ἐν οἷς, παιανίζουσας κατὰ τακτικὰς ὥρας ἐν τῷ μέσῳ τοῦ λαμπρῶς καὶ πολυτελῶς ἐστολισμένου καταστήματος ἀρίστης ὀρχήστρας, οἱ καταστηματαρχαὶ ἐκθέτουσι πρὸς πώλησιν τὰ διάφορα αὐτῶν εἶδη, προϊόντα τῆς τέχνης καὶ τῆς ἐπιστήμης, ἐπιδεικνύοντες συνάμα καὶ τὸν τρόπον τῆς κατασκευῆς τούτων, ἢ τὴν φύσιν τῶν ἐξ ὧν κατασκευάσθησαν ὕλων κτλ.

Εἶναι ἀνάγκη νὰ περιγραφῆ ὁ ἐνθουσιασμός, ὃν διαγίρει εἰς τοὺς ἐν τῇ Δύσει παῖδας ἢ ἐπισκεψίς τῶν ἀπανταχοῦ αὐτόθι ἀρίστα κατηρητισμένων ἵπποδρομίων, ἐν οἷς οὐ μόνον μικρῶν καὶ μεγάλων ἀθλητῶν, σχοινοβατῶν, ἵππευτῶν κτλ. ἢ δεξιότης, ἀλλὰ καὶ αὐτὴ ἐτι τῶν ζῶων ἢ εὐμάθεια καὶ νοημοσύνη ἐπιδεικνύονται; Τίς δὲν ἐθαύμασεν αὐτόθι τοὺς ὠραίους χορεύοντας ἵππους, τοὺς πολλὰ τεχνάσματα ἐπιδεικνύοντας κύνους καὶ αὐτοὺς ἀκόμη τοὺς ἐλέφαντας, καθημένους, τρώγοντας μετὰ περόνης καὶ ῥίπτοντας ὄπλα διὰ τῆς προβοσκίδος αὐτῶν; Ἐπίσης καταφανῆς καὶ σπουδαία εἶναι ἢ ὠφέλεια καὶ ἢ τέρψις, αἵτινες προσγίγονται εἰς τὴν νεολαίαν διὰ

τῶν ἀπανταχοῦ βοτανικῶν καὶ ζωολογικῶν κήπων, ἐν οἷς λίαν φιλοκάλως τοποθετημένα καὶ κατατεταγμένα ἐκτίθενται ὅλων τῶν τόπων καὶ τῶν κλιμάτων τῆς γῆς τὰ φυτὰ καὶ τὰ ζῶα, πολλαχοῦ δὲ καὶ διαφόρων φυλῶν ἄνθρωποι: Ἐσκιμῶσι, Λάπωνες, Νούβιοι, περιδεύοντες μετ' ὀδηγῶν κατὰ διαφόρους ἐποχὰς τοὺς ζωολογικοὺς κήπους τῆς Δύσεως καὶ ἐπιδεικνύοντες αὐτόθι ἐπὶ τινα χρόνον τὰ περιεργότατα ἤθη καὶ ἔθιμα τῆς φυλῆς καὶ τῆς πατρίδος αὐτῶν, Ἐκ τῶν ζῶων δὲ οἱ λέοντες μὲ τὴν ἀγέρωχον καλλομένην τῶν, οἱ νοήμονες ἐλέφαντες, αἱ βαρεῖαι μὲν, ἀλλ' ἐπιδεικνύοντες εἰς ὑψηλοτάτους ἰστούς ἀναρριχώμεναι ἄρτοι, οἱ ποικιλόχροοι καὶ λάλοι ψιττακοὶ, πρὸ πάντων ὁμοῦ οἱ ἀσπειότατοι πίθηκοι παντὸς εἶδους καὶ μεγέθους, τέρπουσι τοὺς ἐπὶ πολλὰς ὥρας περικυκλοῦντας τοὺς οἰκίσκους αὐτῶν θεατὰς πάσης ἡλικίας, παντὸς γένους καὶ πάσης φυλῆς. Ὅθεν διὰ τὸν σπουδάζοντα παρατηρητὴν πολλάκις οἱ περὶ τοὺς οἰκίσκους τούτους θεαταὶ καθίστανται περιεργότερον θέαμα αὐτῶν τῶν ἐντὸς ἐκείνων ζῶων!—Ἀλλὰ καὶ θέατρα διὰ τὴν παιδικὴν ἡλικίαν ὑπάρχουσιν ἐκεῖ κατηρητισμένα, οἷα εἶναι τὰ θέατρα τῶν νευροσπαστῶν (Marionettes), τὰ διάφορα εἶδη τῶν μιμικῶν παραστάσεων (Pantomimes), καὶ πραγματικαὶ ἡμερήσιαι παραστάσεις, ἐν αἷς παρίστανται τὰ διάφορα παραμύθια, ἀλλὰ καὶ μικρὰ ἠθικά δράματα διὰ τὴν παιδικὴν ἡλικίαν διεσκευασμένα. Εἰς ταῦτα βεβαίως πρέπει νὰ καταλογισθῆ καὶ ὁ περιβόητος Guignol (δηλ. ὁ Τουρκιστὶ λεγόμενος καραγκιόζης), ὅστις ἐν ταῖς μεγαλοπόλεσιν τῆς Γαλλίας καὶ Αὐστρίας ἰδίως ἀπαύστως ἐλκύνει ἀπειρον περὶ ἑαυτὸν πλῆθος θεατῶν, καὶ τοῦ ὁποίου ἐλεεινὴν παρωδίαν ἤρωσιν ἀπὸ τινῶν ἐτῶν νὰ περιφέρωσιν ἀνὰ τὰς ὁδοὺς ἡμῶν κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν ἀπόκρῶν. Ἄλλ' οὕτως ὡς ἔχει δύναται μᾶλλον νὰ λογισθῆ τέρψις τοῦ ὄχλου ἢ τῶν παιδῶν, διότι ἢ χυδαία αὐτοῦ γλῶσσα, αἱ ἐπικρατήσασαι ἐν αὐτῷ ὕβρεις καὶ οἱ διαπληκτισμοὶ, ἰδίως δὲ τὰ πολλὰ ζυλοκοπήματα, ἅτινα πάντοτε ἀπονέμονται ὑπὸ τῶν πονηρῶν καὶ ἀνοσιουργούντων εἰς αὐτὰ τὰ ὄργανα τῆς ἀρχῆς κλητῆρας κτλ. πρὸς μεγίστην τέρψιν τοῦ ὄχλου, ταῦτα πάντα τὸ μὲν εἶναι, καὶ πρέπει νὰ ἴναι, ἀκατάληπτα εἰς τὰ παιδιά, τὸ δὲ αὐτὰ καθ' ἑαυτὰ εἶναι ἀνοίκεια καὶ ἐπιβλαβῆ αὐτοῖς. Καλλίστος ὁμοῦ θὰ ἦτο ὁ Guignol, ἐάν διὰ τῶν πλαγγόνων ἐκείνων παρίσταντο ὑποθέσεις ἀρμόζουσας διὰ τοὺς παῖδας καὶ διὰ τρόπον ἀγαθοποιῶν αὐτοῖς. Ἀλλὰ καὶ ὁ χορὸς εἶναι ἀρίστη διὰ τὰ παιδιά τέρψις, ὅταν ἀπαλλαγῆ ὅλων τῶν ἐπιβλαβῶν στοιχείων, μετ' ὧν ὁ νεώτερος συρμὸς περιέβαλεν αὐτὸν, καὶ ἐπανακτῆσῃ τὸν ἐν τῇ σειρᾷ τῶν τεχνῶν ὑψηλότερον αὐτοῦ ὅρισμόν. Διότι ἢ ὄρχησις, παρακολουθούσα μάλιστα τὴν γυμναστικὴν καὶ ἰδίως τὴν ῥυθμι-

κὴν γυμναστικὴν, συμπληροῖ ταύτην ὡς πρὸς τὴν ἀσκήσιν τοῦ σώματος, οὐ πρὸ πάντων ἀναπτύσσει τὴν εὐκινήσιαν καὶ τὴν χάριν.

Μεγίστη φροντίς λαμβάνεται ἐκεῖ καὶ περὶ δημοσίων περιπάτων, κήπων καὶ τόπων ἐν γένει, ἐν οἷς ἢ νεολαία ἰδίως καὶ οἱ παῖδες ἀφόβως δύναται νὰ συρρέωσι, παίζοντες παντοῖα κοινὰ παίγνια. Ἐνιαχοῦ ὑπάρχουσι καὶ διάφορα παίγνια πρὸς τὸν σκοπὸν τούτον, ἑώραι, ἀτροφίγες κτλ. Ἐν Δρέσδῃ, ἐν τῷ μεγάλῳ κήπῳ, ὑπάρχει ἰδίως τόπος συναθροίσεως τῶν βρεφῶν καὶ τῶν νηπίων ὅπου ὑπάρχουσι θρανία χαμηλά καὶ πέριξ χαμηλαὶ κιγκλίδες, ὅπως περὶ αὐτὰς βαδίσει κρατούμενα τὰ τὸ πρῶτον περιπατοῦντα παιδιά. Ἀτελεύτητος δὲ πηγὴ χαρᾶς καθίσταται ἢ ἐν ταῖς πλείστοις τῶν κήπων τούτων εἰσαγωγὴ μικρῶν ἀμαξῶν συρμένων ὑπὸ αἰγῶν, δι' ὧν τὰ παιδιά περιφέρονται, πληρόντοτα ἐλάχιστον ποσόν. Πλὴν τῶν ἀμαξῶν τούτων ὑπάρχουσι πολλαχοῦ καὶ ζῶα διάφορα, ὄνοι ὠοῖοι, κάμπιοι, ἐλέφαντες καὶ στοουθοκάμπιοι (ἰδίως ἐν τῷ Jardin d'acclimatation τῶν Παρισίων), φέροντα κομψὰ σάγματα καὶ καθίσματα, ἐφ' ὧν τὰ παιδιά κάθονται καὶ περιέρχονται οὕτω τὸν κήπον, ὀδηγούμενα ὑπὸ τοῦ ὀδηγοῦ τοῦ ζώου, ὅστις συνήθως εἶναι κομψοτάτην στολὴν φέρων Αἰθίοψ.

Πολὺ εὐκολωτέρα βεβαίως καὶ εὐθηνότερα θὰ ἦτο παρ' ἡμῖν ἢ διατήρησις τοιούτων ζῶων, διότι πλησιέστεραι ἡμῖν εἶναι αἱ πατρίδες αὐτῶν (ἢ Αἴγυπτος κτλ.) καὶ τὸ κλίμα ἡμῶν προσφορώτερον εἰς αὐτὰ ἢ τὸ τῶν Παρισίων καὶ ἄλλα. Τὸ Φάληρον, τὸ τε παλαιὸν καὶ τὸ νέον, ἕνεκα τῆς θαλασσίας εὐρας, εἶναι ἀρίστος τόπος διὰ τὰς συναθροίσεις καὶ τὰ παίγνια τῶν παιδῶν, ὧν καὶ ἡδὴ ἤρχισαν νὰ εἰσάγονται τινα αὐτόθι. Ἐκεῖ λοιπὸν ἠδύνατο νὰ ὑπάρχωσι καὶ τοιαῦτα ζῶα καὶ ἀμαξαὶ μικραὶ πρὸς τέρψιν τῶν παιδῶν. Ἐκεῖ δὲ τότε ἠδύνατο νὰ συνέρχωνται τὰ παῖδια μετὰ χαρᾶς, οὐχί, ὡς κοῦκλαί, ἀλλ' ἀφελῶς ἐνδεδυμένα καὶ ἀφελῶς προσερχόμενα δι' αὐτὴν μόνην τὴν τέρψιν, οὐδὲν μέρος λαμβάνοντα εἰς τὰς συγκεντρώσεις τῶν ἐνηλίκων καὶ ἀποχωροῦντα μάλιστα πρὸ τῆς 9 μ. μ. ὥρας κατὰ τὸ θέρος, διότι πλὴν τῆς νυκτερινῆς δρόσου, εἶναι ἐπιβλαβῆς δι' αὐτὰ καὶ ἢ βραδεία κατάκλισις. Τὸ παιδίον ἔχει ἀνάγκην ὑπνου, καὶ ὑπνου πρὸ τοῦ μεσονυκτίου· δικαίως δὲ δύναται τις ν' ἀποδώσῃ τὴν ὑγιᾶ κρᾶσιν τῶν Ἀγγλῶν καὶ εἰς τὸ ὅτι εἶναι ἀσθεροτάτοι περὶ τὴν ταχεῖαν κατάκλισιν (πολλάκις ἀπὸ τῆς 7 μ. μ.) καὶ τὴν ἐπίσης ταχεῖαν ἔγερσιν τῶν παιδῶν. Παῖς συνήθως κατακλινόμενος περὶ τὸ μεσονύκτιον καὶ κοιμώμενος ὀλιγώτερον τῶν 9 ἢ 10 ὥρων δὲν δύναται νὰ ἴναι ὑγιῆς καὶ ἰσχυρὸς· ἐπειδὴ δὲ ψυχρὴ ὑγιαίνουσα ὑπάρχει μόνον ἐν σώματι ὑγιαίνοντι, ὁ τοιοῦτος παῖς κατὰ συνέπειαν δὲν δύναται νὰ

έχη ούτε τὰς ψυχικὰς αὐτοῦ δυνάμεις ὑγιεῖς καὶ ἰσχυράς.

Πάντα τὰ ἄνωτέρω θεάματα καὶ αἱ διασκεδάσεις ἐν τῇ Δύσει χρησιμεύουσι καὶ δι' αὐτὸν τὸν λαόν, συντελοῦντα οὕτω εἰς φωτισμὸν καὶ εὐχάριστον διδασκαλίαν αὐτοῦ καὶ εἰς βελτιομένην ἐξημέρωσιν τῶν ἡθῶν αὐτοῦ· διότι ὅσον ἀτελέστερος καὶ βραχυώτερος ὁ ἄνθρωπος, τοσοῦτον θορυβωδέστερος καὶ ὑλικώτερος αἱ τέλει αὐτοῦ. Ὅθεν καὶ μεθ' ἱκανῆς ἀκριβείας δύναται τις νὰ κρίνῃ περὶ τῆς ἀναπτύξεως λαοῦ τινος ἐξ αὐτῶν τῶν διασκεδάσεων αὐτοῦ καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς μερίμνης τῶν ἐνδιαφερομένων εἰς τὸ νὰ καθιστῶσι ταύτας ὠφελίμους καὶ διδασκτικὰς καὶ ἐν γένει ἐπὶ μᾶλλον πνευματικὰς.

Εἶναι ἀληθές ὅτι τ' ἄνωτέρω ἰδρύματα καὶ ψυχαγωγία μέσα εἶναι δαπανηρὰ καὶ ὅτι ἀφ' ἑτέρου οἱ περιωρισμένοι ἡμῶν πόροι μόνις ἐπιτρέπουσιν ἡμῖν νὰ δαπανῶμεν ἐπαρκῶς διὰ τὰ πρὸς ἐκπαίδευσιν τῶν παιδῶν καὶ τοῦ λαοῦ ἀπαιτούμενα. Πόθεν λοιπὸν νὰ δαπανῶμεν καὶ διὰ τὰς τοιαύτας αὐτῶν διασκεδάσεις; Ἄλλ' ἐὰν οἱ κατ' ἔτος διὰ τοὺς χοροὺς τῶν παιδῶν δαπανῶντες κατέθετον τὸ ποσὸν τοῦτο, προσέθετον δὲ καὶ οἱ γονεῖς ὅσα δαπανῶσι συνήθως διὰ τὰς πολυτελεῖς τῶν μικρῶν ἐνδυμασίας, βεβαίως ἐν τὸς ὀλιγίστου χρόνου ἤθελε συναχθῆναι ποσὸν σπουδαῖον, διευκολύνον τὸν ἐν τῷ χρόνῳ καταρτισμὸν πολλῶν ἐκ τῶν ἄνω ῥηθέντων ἀγαθῶν.¹ Διὰ τούτων δὲ θὰ διευκολύνετο καὶ ἐτελειοποιεῖτο σπουδαίως καὶ αὐτὸ ἀκόμη ὀλόκληρον τὸ παρ' ἡμῖν σύστημα τῆς τῶν παιδῶν ἀγωγῆς, καθ' ὃσον δι' αὐτῶν θὰ ἐπολλαπλασιαζόντο τὰ μέσα τῆς ἐποπτικῆς καὶ πρακτικῆς διδασκαλίας. Θὰ ἐδίδοτο πρὸς τούτους εἰς τοὺς γονεῖς καὶ παιδαγωγούς καὶ σπουδαῖον μέσον ἀμοιβῆς· καθ' ὅσον ὁ φιλομαθὴς ἄμα καὶ φιλοθεάμων παῖς ἤθελεν ἐργάζεσθαι μετὰ πλειοτέρου ζήλου, ἐὰν ὡς ἀμοιβὴ τῶν κόπων του εἰσέθετο ἡ ἐπίσκεψις τινος τῶν ἄνω ἰδρυμάτων· καὶ αὐτοῦ δὲ πάλιν τοῦ δὲ κληροῦ καὶ ἀφιλοτίμου παιδὸς ἤθελε κινηθῆναι τὸ ἐνδιαφέρον διὰ τῆς στερησεως μιᾶς τῶν ἄνωτέρων τέρψεων.

Ἄς ἐλπίσωμεν λοιπὸν, ὅτι ἐν τῷ μέλλοντι καὶ παρ' ἡμῖν θέλει ληφθῆναι πλείοτερα πρόνοια περὶ τῆς καθόλου τῶν παιδῶν ἀγωγῆς, δι' ἧς καὶ μόνης θέλουσιν ἀπαλλαγθῆναι ταῦτα καὶ οἱ γονεῖς αὐτῶν τῶν θλιβερῶν συνεπειῶν τῆς μέχρι

1. Ὁ σύλλογος «Παρνασσός» ἐνταῦθα ἐν πολλοῖς πρωταγωνιστεῖ εἰς τὴν εἰσαγωγὴν ἀρίστων παρ' ἡμῖν ἕξων καὶ ἑθίμων διὰ τε ποικιλωτάτων ἀναγνωσμάτων καὶ παντοίων διδαγμάτων, πειραμάτων κτλ. Κατ' αὐτῆς ἰδίως ὁ πρόεδρος αὐτοῦ κ. Τιμ. Ἀργυρόπουλος ἐπέδειξε θερμνοτάτην σερᾶν πειραμάτων καὶ εἰκόνων διὰ προβολῆς, ἐπιβεβαιώσας οὕτω ζωηρῶς τὴν ἀλήθειαν τοῦ ὅτι διὰ τοῦ ἐπαγωγῆς μέσου τῆς πειραματικῆς διδασκαλίας εὐληπτότεροι καθίστανται αἱ μαθήσεις καὶ ἀνεξάλειπτοι μένουσιν αἱ ἐντυπώσεις τούτων.

τοῦδε περὶ τὰ τοιαῦτα ἀδιαφορίας καὶ ἀπρονοήσιας. Μὴ πλανώμεθα ὁμῶς ζητοῦντες ἀλλαγὴν τὴν θεραπεῖαν τούτων! Αὕτη ἐν μόνῃ τῇ ἀγωγῇ καὶ σκοπίμῳ παρασκευῇ τῶν μητέρων ἐγκτεται. Ἡ μήτηρ, καὶ μόνον ἡ μήτηρ, τρέφει καὶ ἀνατρέφει τὸν παῖδα καὶ δίδει αὐτῷ τὴν πρώτην ὠθησιν πάσης ἐν τῷ μέλλοντι πορείας αὐτοῦ. Εὐτυχῆς ὁ ἄνθρωπος ὅστις παρὰ τῆς μητρός αὐτοῦ ἔλαβε τὰς πρώτας ἀρχὰς πάσης ἠθικῆς ἐξεγέρσεως καὶ παρεσκευάσθη οὕτω διὰ τὴν εὐχερύτεραν ἐκπλήρωσιν τοῦ ὑψηλοῦ αὐτοῦ προορισμοῦ! Δυστυχῆς δὲ ἐκεῖνος, ὅστις ἐν ἐλλείψει μητρός, οὐδὲ πνευματικῆν μητέρα εὔρε, δυνηθεῖσαν ν' ἀναπληρώσῃ τὴν ἐλλείψιν ἐκείνης!

Ἡ ἀνύψωσις λοιπὸν τῆς γυναικὸς καὶ ἡ διὰ ταύτης ἀληθῆς μόρφωσις μητέρων καὶ σπουδαίων παιδαγωγῶν ὀφείλει νὰ ᾖ τὸ ἱερώτατον μέλημα παντὸς ἐνδιαφερομένου εἰς τὰ τῆς τῶν παιδῶν ἀγωγῆς καὶ παντὸς δυναμένου νὰ συντελέσῃ εἰς τὴν τελειοποίησιν ταύτης. Διότι μόνον ὅταν ἡ γυνὴ, ὅταν ἡ μήτηρ κατέχη προεπὸντως τὴν θέσιν τῆς καὶ ἡ οἰκογένεια δύναται νὰ ἐκπληροῖ τὴν ἐντολήν αὐτῆς· τότε δὲ μόνον καὶ ἡ κοινωνία καὶ τὸ ἔθνος ὀλόκληρον δύναται νὰ προαχθῆται καὶ ἀληθῶς νὰ εὐδαιμονῆ!

Αἰκ. Α. ΛΑΕΚΑΡΙΑΟΥ.

ΤΟ ΒΕΡΟΛΙΝΟΝ ΠΑΓΟΔΡΟΜΟΥΝ

Δι' Ἀθηναίων ἡ τέρψις τῆς παγοδρομίας εἶναι ἀνεξήγητος. Διότι ὁ κάτοικος τῆς παρὰ τὸν ξηρὸν Ἰλισσὸν εὐλογημένης ἢ εὐλογιῶσης χώρας, ὁ ὁποῖος δὲν ἐνθυμεῖται ἐβδομάδα τοῦ βαρυτέρου τῆς πατρίδος του χειμῶνος, καθ' ἣν δὲν ἀπῆλαυσεν ἐν μακαριότητι τὰς χουσιζούσας ἀκτῖνας ἡλίου, ὡσεὶ ἑαρινοῦ, ἀπὸ τῶν ἰσοθῶν τοῦ Ἰμμητοῦ κορυφῶν προβαλοῦσας καὶ τὰς μαγευτικὰς κοκοβαφεῖς ἀντανακλάσεις τούτου δύοντος, γνωρίζει τὸν πάγον μόνον ἐκ τοῦ ἀτμοκινήτου παγοποιεῖου καὶ τῶν ἐν τοῖς καφενείοις ἐπιγραφῶν: *Λεμονάδαι μετὰ πάγον.*

Ἄλλὰ τὸν σαπφειόχρονον ἐκεῖνον μανθῦαν, ὅστις ἐν μιᾷ νυκτὶ ἀπλοῦται ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῶν ὑδάτων, τὸ θαυσοῦν ἐκεῖνο κρυσταλλίζον ἐπίστρωμα, τὸ μεταβάλλον μίαν λίμνην εἰς μαγευτικὴν αἴθουσαν χοροῦ, τὸ ἀγνοεῖ ἐντελῶς, τὴν δὲ ἀπόλαυσιν τοῦ παγοδρομεῖν θεωρεῖ ἀνίγημα, εἰς ὃ δίδει ἴσως τὴν προχειρότεραν λύσιν: *ἀροησία!*

Δὲν θὰ ἤμην λοιπὸν ἐγὼ ἐξαίρεσις μεταξὺ τῶν Ἀθηναίων. Οὐδὲ εὐρεθεὶς ἐν γῶρᾳ, ἐν ἧ ἡ συνήθης θερμοκρασία κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην τοῦ ἔτους εἶνε κατ' ἐλάχιστον ὅρον πέντε βαθμῶν

ὑπὸ τὸ μηδὲν, θὰ ἐπέτρεπον εἰς τὴν φιλοπατρίαν μου νὰ ὁμολογήσῃ, ὅτι εἶνε τι θελκτικὸν τὸ ματιῶδες ἐκεῖνο παγοδρόμιον, ἐγὼ, ὁ συνειθίσας ν' ἀτενίζω οὐρανὸν γλαυκὸν καὶ ν' ἀναπνέω δροσύνετα μπάτην, ὁ ἀναμένων νὰ με χαιρετίσῃ ἀνά πᾶσαν πρωτὴν ὁ Φοῖβος ξανθοκόμης ἀείποτε καὶ νὰ με θωπεύσῃ τὴν νύκτα σελήνης ἀργυριζούσης σελαγιζούσα ἀκτῖς.

Ἄλλ' οὐδὲ ἦτο λόγος, ὅτι, ἐπειδὴ νῦν ἀνά πᾶσαν πρωτὴν δὲν δύναμαι νὰ διακρίνω τὸ ἀπέναντι τοῦ παρθύρου μου γυθικὸν κωδωνοστάσιον ἐκ τῆς πυκνῆς ομίχλης, ἢ ἐξέρχομαι με ἐπανωφόριον μυθικοῦ βάρους διὰ γνήσιον Ἀθηναῖον, ἢ ἀναπνέω ἀτμόσφαιραν παγεράν καὶ βαρεῖαν, ἢ περιπατῶ ἐπὶ παχέος στρώματος χιόνος, ὡφείλον νὰ μὴ θεωρῶ μέχρι χθὲς ἐτι μονονοχί μωρίαν τὸ παγοδρομεῖν καὶ νὰ οἰκτιρῶ τοὺς διασχίζοντας τὰς ὁδοὺς με παγοπέδιλα ἀνά χειρᾶς καὶ νὰ ἀσχάλλω διὰ τὰ τυπογραφικὰ ἐξῆδα τῶν ποικιλοχρῶμων μεγαλοσχημῶν προγραμμάτων, ἀτινα ἀνήγγελλον τοῖς διαβάταις τὸ ἐπίκαιρον τῆς ἐκτάκτου διασκεδάσεως.

Καὶ ὁμῶς δὲν ἠδυνήθη ν' ἀποφύγω τὸν πειρασμὸν τοῦ ν' ἀντιληφθῶ ἅπαξ τοῦλάχιστον τῆς παιδικῆς διαχύσεως τῶν Γερμανῶν παγοδρομούντων· διὸ καὶ τὴν πρόσκλησιν φίλης γερμανικῆς οἰκογενείας τοῦ νὰ τὴν συντροφεύσω ἐν ἀπόγευμα εἰς τὴν παγοδρομίαν ἀπεδέχθην μετὰ μεμψιμοιρῶν μὲν δισταγμῶν ἐν τῷ φανερῷ, μετ' εὐχαρίστου δὲ προθυμίας ἐνδομύχως. Οἱ προσκαλοῦντές με ἄλλως τε ἦσαν εὐχάριστοι σύντροφοι, δύο ῥαδιναὶ ξανθοπόκαμοι Γερμανίδες, μία ἐβενόκομος μελανόφθαλμος Ἰουδαία καὶ εἰς φοιτητῆς, ἀδελφὸς τῶν δύο πρώτων δεσποινίδων, μνηστήρ δὲ τῆς τελευταίας. Ἡ ὑποδαίχθεσσα Ἐδὲμ τῆς διασκεδάσεως ἦν ἡ ἐν τῷ δάσει τοῦ Βερολίνου (Thier - Garten) λωρὶς ὕδατος, ἡ ἐνστιρευσιμένην ἔχουσα τὴν *νήσον τοῦ Ρουσσώ* (Rousseau - Insel), μικροσκοπικὸν τεμάχιον γῆς, μετὰ τινῶν δένδρων ἐπ' αὐτοῦ, ἐν μέσῳ τοῦ ὕδατος ἐρριμμένον. Ἡ ἐκλογή τοῦ μέρους ἐγένετο ὁμοφώνως ἀποδεκτὴ, διότι πρὸς τοῖς ἄλλοις εἶχε προαγγελθῆναι ὅτι καὶ στρατιωτικὴ μουσικὴ θὰ ἐπαιάνιζεν ἐκεῖ τὴν ἐπιούσαν.

Τὸ ἀπόγευμα τῆς ἐπιούσης ἐκινήσαμεν. Καθ' ὁδὸν διετήρουν ὅλους τοὺς δισταγμούς μου καὶ οὐδαμῶς ἐνόουν νὰ συγκινηθῶ ἐκ τῆς ἐνθουσιῶδους περιγραφῆς τῆς μελλούσης διασκεδάσεώς μας. Ἄλλ' ὅταν ἐφθάσαμεν ἐκεῖ τὰ πάντα ἤλλαξαν ὄψιν. Ἀφ' ἧς στιγμῆς πληρώσας τὰ 25 πενήντητά μου ἔλαβον τὸ δικαίωμα νὰ εἰσέλθω εἰς τὸν χώρον τοῦ πανδαιμονίου ἐκεῖνου, οἱ δισταγμοί μου κατέπιπτον εἰς μετὰ τὸν ἄλλον,

καὶ ὅταν εὐρέθην ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἐκ πάγου ὑπαίθρου ἐκείνης αἰθούσης, δὲν εἶχε μείνει οὐτε εἷς. Ὅλοι εἶχον γίνεαι δροσάλωτοι τῶν ἀλληλοδιαδόχων γοητευτικῶν ἐντυπώσεων τοῦ πρωτοφανοῦς δι' ἐμὲ θεάματος.

Τὸ ἐφ' οὗ ἰστάμην πεπηγὸς ἔδαφος ὁμοιάζεν ἄστεγον καὶ ἀτείχιστον αἰθουσαν χοροῦ ἀπέραντον, ἔχουσαν σαπφειρίνον τὸ πάτωμα, περιβαλλομένην ὑπὸ δένδρων ὑψικορύφων, τεταγμένων κατὰ σειρὰς εὐρύθμους καὶ στεγαζομένην ἀπὸ βαθέως κυανοῦ οὐρανόν, κεκοσμημένον διὰ νεφῶν τεφροχρῶων.

Ἡ μουσικὴ ἀντήχει τὴν μελωδίαν στοροβίλου ἐκ τοῦ *Εὐθύμου πολέμου* (Der lustige Krieg) τοῦ Στράους, στοροβίλου παρασύροντος πρὸς χορὸν ἀκουσίως, καὶ πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν μου παγοδρόμων πληθῆς διέβαινε, ὡς ἀστραπὴ, ἐροῦθμῶς κινουμένη, ἐνῶ ἀπὸ χειλέων ῥοδοχρῶων ἐξήρχετο μορμουρισμὸς ἀκολουθῶν τὸ μέλος καὶ ἀναμιγνύμενος μ' ἐλαφρὸν συριγμὸν τῆς ἐκ τοῦ καμάτου ταχείας καὶ πως διακεκομμένης ἀναπνοῆς.

Οἶον θεάμα! Εὐρέθην ἐκεῖ ἐν τῷ μέσῳ τῆς πολυκυμάντου ἐκείνης κινήσεως, τὸ μόνον ἀδρανὲς σῶμα, καὶ ἔβλεπον ὡσεὶ ἀπολιθωθεὶς τοὺς πρὸ ἐμοῦ διαβαίνοντας, πάσης τάξεως καὶ ἀμφοτέρων τῶν φύλων, παγοδρόμους, μ' εὐθυτενὲς τὸ σῶμα καὶ ἀκαμπτον, ὡς ὑπὸ ἀοράτου δυνάμειως ἐλαυνομένου μετὰ ταχύτητος φρενητιώδους ἐπὶ τοῦ πάγου ἢ ῥυθμικῶς ταλαντευομένου, ὅτε μὲν πρὸς δεξιᾶ, ὅτε δὲ πρὸς ἀριστερᾶ, καὶ ἀντιπαρερχομένους πρὸ ἐμοῦ ἐτι ταχύτερον. Προσεπάθουν νὰ τοὺς ἀκολουθήσω διὰ τοῦ ὀφθαλμοῦ, ἀλλὰ μετὰ μικρὸν ἐχάνοντο καὶ εἰς τὴν θέσιν ἐκείνην ἀφ' ἧς ἠφανίσθη ὁ πρῶτος, ἄλλος ἐπὶ στιγμὴν ἐπεφάνετο καὶ ἐχάνετο μετὰ μικρὸν καὶ αὐτὸς καὶ εἶτα ἄλλος καὶ εἶτα πάλιν ἄλλος, ὡσεὶ ἦσαν φαντάσματα ἀλληλοδιωκόμενα ἢ ὡσεὶ ἄβυσσος ὀλίγον ἀπωτέρω κατέπιπεν αὐτούς!

Καὶ μετὰ μικρὸν οἱ αὐτοὶ πάλιν ἐπεφάνοντο καὶ ἐξᾶλλοι παρήρχοντο, ὡς ἀῆρ ἐμπροσθέν μου καὶ πάλιν ἐπὶ μικρὸν τοὺς ἠκολούθουν διὰ τῶν ὀφθαλμῶν καὶ ἠφανίζοντο ἐκ νέου διὰ ν' ἀναφανῶσιν ἐκ νέου πάλιν. ἐνῶ ἡ μουσικὴ ἐξηκολούθει τὸν μεθυστικὸν στοροβίλον τῆς:

Nur für natur. . . .

Ἄλλ' ἐκεῖναι αἱ συνοδεῖαι! Ἐκεῖνα τὰ ἐπὶ τοῦ ἄχανους καὶ ἐκθαμβούτος στιλπνοῦ πάγου καραβάνια παγοδρόμων, τὰ ἐκ τριῶν, τεσσάρων ἢ καὶ πλειοτέρων ἐξ ἀμφοτέρων τῶν φύλων παγοδρομοῦντα συμπλέγματα, τὰ ἀπὸ τῶν χειρῶν

ἀλληλοκρατούμενα ἐν πλαστικωτάταις στάσεσι, τὰ συντιθέμενα καὶ ἀποσυντιθέμενα εἰς σχήματα καὶ παρατάξεις, ὡσεὶ λόγος ἀνδρῶν ἐκτελούντων στρατιωτικὰ γυμνάσια ἢ στόλου ἐλιγμοὶ ἢ γερανῶν συναφιπταμένων σηῆος, τὰ νῦν μὲν ἀποτελοῦντα ἐν εὐθύγραμμον κάθετον σύμπλεγμα παγοδρομούντων ἐκ τῶν ὀπισθεν ὠθούτων ὃ εἰς τὸν ἄλλον μέχρι τοῦ ἑτεροκινήτου πρώτου, εἶτα δὲ συνδεόμενα εἰς τετράγωνον πυκνόν, βιαίως φερόμενον, καὶ ἀναλυόμενα κατόπιν εἰς σταυρὸν μετὰ μικρὸν ἐκλείποντα, ὅλα ἐκεῖνα ἐπέτεινον τὴν ἠλεκτρικῶς ἐντός μου μεταδιδόμενην μέθην καὶ ἐπηύξανον τῶν ὀφθαλμῶν μου τὸ θάμβος.

**

Καὶ ὅταν ἔβλεπον τὸν ἀπέναντί μου μαινόμενον σχεδὸν καλλιτέχνην παγοδρόμον, τὸν διαγράφοντα διὰ τοῦ αἰχμηροῦ μεταλλίνου παγοπέδου τοῦ ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ πάγου τὰ φανταστικώτερα κυκλικά σχήματα μετὰ ταχύτητος ἀπιστεύτου, καὶ περὶ αὐτὸν ἀστραπιαίως ἐλισσόμενον καὶ ἀνεκλισσομένον τὸν ποικιλοχρῶμον τῶν παγοδρόμων ἑσμὸν, ἐν δυάσει ἀλλήλοκρατουμένων, ὡς εἰς ἐναγκαλισμὸν, ἢ ἐν συμπλέγμασι πολυαριθμοτέρους καὶ πλαστικοῖς, καὶ ἔβλεπον διαρκῶς ἀντικαταπτριζόμενα ἐπὶ τῆς ἐκ πάγου ἀπεράντου σινδόνης καὶ παρερχόμενα πρὸ τῶν ὀμμάτων μου καὶ αὐτοστιγμῆι ἐκλείποντα, ὡς ῥακέται ἐν τῷ αἰθέρι, τὰ ἐκπλήσσοντα ἐκεῖνα χρώματα τῶν στολῶν καὶ τῶν ἐνδυμάτων τῶν παγοδρόμων ἀξιωματικῶν καὶ κυριῶν, τὰ λικνιζόμενα περὰ τῶν πέλων τούτων ἢ τὰ στίλβοντα κράνη ἐκείνων, τὴν ἀστραπὴν τῶν ὀφθαλμῶν ἢ τῶν παρεῖων τὸ ἐρύθημα, ὅλα αὐτὰ ἀναμιγνύμενα καὶ ἐν τῇ ταχείᾳ κινήσει εἰς ἓνα συνεχῆ ἀντικατοπτρισμὸν ἐπὶ τοῦ πάγου καὶ τῶν τεθαμβωμένων ὀφθαλμῶν μου συνενούμενα, ὡσεὶ νέφος ἀπειρόχρωμον καὶ σπινθηρίζον, καὶ ἔβλεπον τὴν κίνησιν τῆς μάχης αὐτῆς τὴν ρυθμικὴν καὶ τοῦ στροβίλου τὸν χρόνον ἀκολουθοῦσαν, καὶ ἤσθανόμην τὸ ἄσθμα ἐκεῖνο τὸ ἔρρυθμον καὶ πρὸς τὰς κινήσεις ταυτοχρόνον, ἐνόμιζον, ὅτι εὐρίσκουμαι πρὸ ἀπειρομεγέθους φανταστικοῦ καλειδοσκοπείου καὶ διὰ μέσου τῶν φακῶν του προσηλοῦμαι εἰς τὰς ἐντὸς αὐτοῦ ἀλληλοδιαδόχως ἀναπαρισωμένας ποικιλοχρῶμους καὶ μαγευτικῶς ἀπαστραπτούσας εἰκόνας!

**

Καὶ κατὰ μικρὸν τῆς παγοδρομίας ἢ μέθης μὲ κατέλαβεν ὅλον, ὡσεὶ πυρετὸς ἠλεκτρικῶς μεταγγισθεὶς ἐντὸς τῶν φλεβῶν μου. Ἐν παραζάλη ἀπεδέχθην τὰ προσερχθέντα μοι παγοπέδιλα, ἀσυνειδήτως ὑπέδεσα αὐτὰ καὶ ἐπεχειρήσα νὰ παγοδρομήσω.

Ἄλλ' οἴμοι! Πόσον ἀρίσταται τῆς ἐπιθυμίας ἢ ἐκτέλεσις! Τὰ πέδιλα ἐκεῖνα, διὰ τῶν ὀπίσθων

ὁ συνοδὸς μου φοιτητῆς ἐσύρετο ἐπὶ τοῦ πάγου μὲ ἀπαράμιλλον ταχύτητα, τὰ αὐτὰ πέδιλα ἐμὲ, μὲ προσεκλῶν εἰς τὴν θέσιν μου ἀδρανῆ, ἢ ἀποπειρώμενον νὰ συρθῶ, μὲ ἠπέλιπον διὰ πτώσεως κωμικῆς.

**

Ἐν μέσῳ τῶν ταλαντεύσεών μου τούτων καὶ τῶν ἀποπειρῶν, μὲ καταλαμβάνουσι αἴφνης ἀσθμαίνοντα ἐκ τῶν προσπαθειῶν καὶ τῆς ἀποτυχίας αἱ συνοδοὶ μου καὶ μὲ περικυκλοῦσιν. Ἡ μία ἐπιλαμβάνεται τῶν χειρῶν μου καὶ μὲ σύρει πρὸς ἑαυτὴν ἐκ τῶν ἐμπροσθεν, ἐνῶ ἡ ἄλλη ἐπιθεῖσα τῆς ὀσφύος μου τὰς χεῖρας, μὲ ὠθεῖ ἐκ τῶν ὀπισθεν, καὶ ἡ τρίτη ἀποτελεῖ τὴν ἐπι ισχυρότερον ὠθοῦσαν οὐραν τῆς συνοδείας. Καὶ ἰδοὺ ἐγὼ ὑπὸ ἐκμανεισῶν ἐκ τῆς παγοδρομικῆς μέθης φερόμενος καὶ ὠθούμενος, ὡσεὶ ἑτεροκίνητον ἀνευ θελήσεως παραδιδόμενον εἰς χεῖρας δαιμονιώντων. Ἡ μέθη μου αὐξάνει, ἡ ζάλη μου ὀγκοῦται, τὸ ἄσθμα μου ἐπιτείνεται καὶ ἐν μέσῳ τῆς παγεῶς ἐκείνης ἀτμοσφαιρας μὲ περιρρέει καμάτου ἰδρώς! Διαμαρτύρομαι, παρακαλῶ, φωνάζω, ὀργίζομαι, ἀπειλῶ, ἐξορκίζω, ἰκετεύω, τίποτε, τίποτε δὲν εἰσακούεται, οὐδὲν ἰσχύει νὰ τὰς πείσῃ νὰ μὲ ἀφήσωσιν. Ὅλα μάτην! Αἱ χαρίεσσαι τύραννοί μου γελῶσι καὶ μὲ ὠθοῦσιν ἰσχυρότερον ἐν φαιδρότητι αὐξοῦση, ὡσεὶ τὸ μαρτύριόν μου ἦτο ἡ μεγίστη τῶν τερψεων, ἃς ἀπήλαυον!

**

Ἀλλὰ τὰ γόνατά μου λύνονται ἐκ τῆς φρενητιώσεως ἐκείνης ταχύτητος, ὁ λάρυγξ μου ξηραίνεται ἐκ τοῦ καμάτου, ἡ ἀναπνοή μου καθίσταται βραδεία καὶ διακεκομμένη ἐκ τοῦ ἄσθματος, καὶ ἐν τοιαύτῃ καταστάσει ῥάκους εὐρεθεῖς, κινῶ ἐπὶ τέλους τὸν οἶκτον τῶν ἄσθρων κινήτηρων μου, καὶ μὲ ἀφίουν ὅλα διὰ μιᾶς, καὶ ἀφανίζονται καγχάζουσαι.

Ἐγὼ δὲ φέρομαι ἐπι ὀλίγον, ἐκ τῆς κεντημένης ταχύτητος, μέχρι τῆς ἀκτῆς τοῦ νησιδρίου καὶ προσαράσσω ἐκεῖ, διατελῶν ἐν ἡδυτάτῳ θάμβει καὶ γλυκειᾷ παραζάλη μεθύσου!

**

Νῦν δι' ἐμὲ ὅλον ἐκεῖνο τὸ ἀκατάσχετον ρεῦμα τῶν παγοδρόμων κυλινδουῖται ἐν τῇ ἀτμοσφαιρᾷ μὲ τὰ ἀπειροπληθῆ χρώματά του καὶ περὶ αὐτὸ στροβιλίζουσι τὰ δένδρα τοῦ δάσους, τὸ στερέωμα τοῦ οὐρανοῦ καὶ τὸ πεπηγὸς ἔδαφος.

Κλείω τοὺς ὀφθαλμούς ἐν ἐκστάσει. Αἰσθάνομαι μύχιον πόθον νὰ ἐπαναληφθῇ τὸ πρὸ μικροῦ μαρτύριόν μου καὶ μακαρίζω μετὰ φθόνου ὑποκεκρυμμένου τοὺς δυναμένους ν' ἀπολαύσασαι τῆς ἀροῆτου τέρψεως αὐτοκίνητοι καὶ κατ' ἀρέσκειαν, τοὺς ἔχοντας εἰς πᾶσαν στιγμὴν τὸ προνόμιον νὰ γευθῶσι τοῦ εἰς ἐμὲ ἀπηγορευμένου ἐκ τῆς ἀ-

δεξιότητος καὶ ἀγνοίας μου καρποῦ, ἀρκεῖ . . . νὰ ὑπάρχη πάγος.

**

Ὅταν ἐπιστρέφομεν ἐξεθείλαζον μ' ἐνθουσιασμὸν μέχρι κωμικότητος ἐντεινόμενον τὰ θέληγτρα τῆς παγοδρομίας καὶ ὑπισχνούμην νὰ ὑποβληθῶ ἀπὸ τῆς ἐπιούσης εὐχαρίστως εἰς οἶαν δῆποτε σκληρὰν δοκιμασίαν, ἥτις ἤθελε παρακολουθήσει τὰ μαθήματα, ἅτινα νῦν ἰκέτευον νὰ λάβω.

**

Ἄλλ' ἡ ἡδὴ ἀρξαμένη νὰ μεταβάλληται ἀτμόσφαιρα ἐπληροῦτο ἀπὸ τινος ἀνέμων νοτίων καὶ ἡ ἀραιὰ ἐν ἀρχῇ δμίχλη ἐπικουνοῦτο καθιστώσα σκοτεινότερον τὸν ὑπὸ μελανῶν νεφῶν καλυπτόμενον ὀλίγον κατ' ὀλίγον οὐρανόν. Κατὰ τὴν νύκτα οἱ καταρράκται τοῦ οὐρανοῦ ἤνοιξαν καὶ τῶν ὕδατων οἱ κρουνοὶ ἀνέλυσαν τοὺς πάγους.

Ὅταν τὸ ἀπόγευμα τῆς ἐπιούσης ἐπορεύθην εἰς τὸ δάσος, ἡ μαγευτικὴ μου αἴθουσα δὲν ὑπῆρχεν. Ἦτο λίμνη περιβαλλομένη ἀπὸ ἀτμόσφαιραν ὑπόθερμον καὶ ἡ ἐπιφάνεια τοῦ ὕδατος ἐφρικία εἰς τὴν πνοὴν νοτίου ἀνέμου.

Ὁ οὐρανὸς ἐκείνη τῇ στιγμῇ, ὡσεὶ μὲ συνελυπεῖτο διὰ τὴν ἀποτυχίαν τῶν σχεδίων μου, ἤρχισε ν' ἀφίνη βροχὴν λεπτὴν, λεπτὴν, καὶ ἀδιάκοπον, ὡς κλαυθμηρισμὸν πείσμονος χαϊδευμένου παιδός.

Ἐν Βερολίῳ κατὰ Ἰανουάριον.

P.

ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ ΠΕΡΙ ΓΑΜΒΕΤΤΑ

Ἐρανιζόμεθα παρὰ τοῦ Φραγκίσκου Σαρσέη φίλου τοῦ Γαμβέττα ἐκ τῶν παλαιωτάτων τὰς ἐπομένας ἰδίας αὐτοῦ ἀναμνήσεις, γεγραμμένας μετὰ πολλῆς εἰλικρινείας, πρὸς συμπλήρωσιν τῶν ἐν τῇ Ἐστία περὶ τοῦ μεγάλου ἀνδρός τῆς Γαλλίας δημοσιευθέντων.

«Ἄλλοι ἀνέλαβον νὰ ἐξετάσωσι τὸν Γαμβέτταν ὡς ῥήτορα, ὡς πολιτικόν, ὡς ἀρχηγὸν κόμματος, ὡς τὸν ἐπιφανῆ ἄνδρα περὶ οὗ πάντες τὰς μεγίστας εἰχόμεν ἐλπίδας, καὶ αἵτινες σὺν αὐτῷ πᾶσαι συνεξηρανίσθησαν. Ἐγὼ θὰ ἀνακαλέσω ἀπωτάτας τινὰς ἀναμνήσεις συμβιώσεως, ἥτις παρέμειναν εἰς ἐμὲ ἀείποτε προσφιλεῖς.

Τὸν Γαμβέτταν ἐγνώρισα παρὰ τῷ Λωριέ, ὅστις τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἦτο μὲν γραμματεὺς τοῦ Κρεμιέ, ἀλλ' εἶχε φήμην μεγάλου δικηγόρου. Σπανίως συνηγόρει, ἀλλ' ἀείποτε συνηγόρει ὑπὲρ ὑποθέσεων σπουδαίων, καὶ μάλιστα ὑποθέσεων ἐν αἷς περιείχοντο οἰκονομολογικὰ ζητήματα διότι ἐγίνωσκον ἄριστα καὶ τὰ τοῦ χρηματιστηρίου καὶ τὰ τοῦ δικαίου. Εἶχε δὲ αἰσθήσεις καὶ νοῦν δι-

αυγέστατον, καὶ λόγον δριμύνην καὶ δικητικόν διὸ καὶ οἱ δημοσιογράφοι τὸν ἐξέλεγον ὡς δικηγόρον, ὁσάντις κατηγοροῦντο ἕνεκα πολιτικῶν πραγμάτων, καὶ ἤχοντο νὰ καταδικασθῶσιν. Ὅποτε ἔκτοτε ἦτο ἡδὴ κατὰ τι.

Ὁ δὲ Γαμβέττας οὐδὲν ἄλλο ἦτο ἢ ἀτακτὸς τις ταχέως διὰ τῆς μεσημβρινῆς στρωμυλιας τοῦ δημοιουργήσας φήμην πολιτικῶν μέλλοντος. Καὶ αὐτὸς δ' ἐνεφανίσθη ὡς γραμματεὺς παρὰ τῷ Κρεμιέ, ὅστις ἦτο ὁ φιλοφρονητικώτατος καὶ ἐρασιμώτατος πάντων τῶν ἀνθρώπων.

Εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς κατεθέληθη ὁ Λωριέ μαντεύσας τὰς μεγάλας καὶ σπουδαίας ἀρετάς, αἵτινες ὑπεκρύπτοντο ὑπὸ τὴν φαινομένην ἀκοσίαν τῶν τε τρόπων καὶ τῆς ζωῆς τοῦ νεανίου, καὶ παρέλαβεν αὐτὸν γραμματεῖα του. Γραμματεὺς δὲ τοῦ Λωριέ ἦτο αὐτόχρομα ὑπάλληλος ἀνευ ἐργασίας διότι ὁ Λωριέ τὰ πάντα ἐξετέλει αὐτός. Οὐδέποτε γραφεῖον δικηγορικὸν ἦτο τοσοῦτον πεπληρωμένον δικογραφίων ἄλλὰ πᾶσας ταύτας εἶχεν ὁ Λωριέ ἐν τῇ μνήμῃ του, ἥτις ἦτό τι ἐξαισίον.

Οὐδὲν λοιπὸν ἔργον εἶχεν ὁ γραμματεὺς τοῦ Λωριέ τοῦτο δὲ ἀκριβῶς ἤθελε καὶ ὁ Γαμβέττας, νὰ μὴ ἐργάζεται—τὰ τοῦ ἐπαγγέλματος ἐνοῶ, δι' ὧν δῆλον ὅτι πορίζεται τις τὸν ἐπιούσιον διότι εἰς πᾶσαν ἄλλην οἶαν δῆποτε ἐργασίαν, τοῦναντίον ὁ νεανίας ἦτο φιλοπονώτατος καὶ δραστηριώτατος. Τὰ πάντα εἶχεν ἀναγνώσῃ καὶ τὰ πάντα ἐνεθυμείτο, τὸ μόνον δὲ ἐλάττωμα αὐτοῦ ὡς δικηγόρου ἦτο, ὅτι δὲν ἤθελε νὰ δικηγορῇ. Διὸ ὁ Λωριέ συνέλεγεν ἕνθεν κακεῖθεν μικρὰς τινας ὑποθέσεις, ἃς ἐπεξεργαζόμενος ἔδιδεν εἰς αὐτὸν μόνον καὶ μόνον ἵνα τὸν ἐπασχολῇ ἐπιπελῶς. Ἄλλ' ὁ Γαμβέττας ἐλησμονεῖ νὰ πορευθῇ εἰς τὸ δικαστήριον καὶ τότε ὁ Λωριέ ἠναγκάζετο νὰ ἀναπληρῇ τὸν ἀναπληρωτὴν του. Ὅστε καὶ αὐτὸς δὲν εἰζέυρε τί νὰ κάμῃ, καὶ ἐσκέπτετο πῶς νὰ χρησιμοποίησῃ τὸν ἀμέριμον καὶ βῆθιμον τοῦτον νέον, ὅστις οὐδέποτε εἶχε μάθητί ἀξίζει τὸ εἰκοσάφοραχον. Ἦμην ἐγὼ τότε ἀρχισυντάκτης τῆς Πολιτικῆς καὶ φιλολογικῆς ἐφημερίδος καὶ πρὸς συντήρησιν αὐτῆς εἶχον προϋπολογισμὸν ἰσχυρότατον. Ἐλθὼν δὲ ὁ Λωριέ μὲ παρεκάλεσε ν' ἀναβίωσῃ εἰς τὸν Γαμβέτταν νὰ συντάξῃ βιογραφικὰς εἰκόνας τινῶν δικηγόρων.

— Μετὰ χαρᾶς, εἶπεν, ἀλλὰ δὲν θὰ δυνηθῶ νὰ τῷ δώσω πλέον τῶν δεκαπέντε λεπτῶν τὸν στίχον. Καὶ δὲν ἀξίζει, βλέπετε, τὸν κόπον.

— Ὅχι, ὑπέλαβεν ὁ Λωριέ, θὰ τῷ δώσω 150 φράγκα τὸ ἔρῃον. Εἶνε ἰδικὸς μου λογαριασμός. Καὶ τῷ ὄντι ὁ Γαμβέττας μοι ἔγραψεν ἄρθρον τινὰ, ἅτινα ἐγὼ ἐπεξεργαζόμενος ὅπως δῆποτε, διότι ὁ θυμαστὸς ἐκεῖνος ῥήτωρ ὡς συγγραφεὺς ἀείποτε εἶχε τι τὸ ἀσυνάρτητον Ἄρτιως δὲ ἀποθανόντος τοῦ διαστήμου δικηγόρου Δασῶ, δημοσιογράφος τις ἐξέθαψεν ἐκ τῆς συλλογῆς τῆς

Πολιτικῆς καὶ φιλολογικῆς ἡμερηίδος τὸ περὶ Λαῶν ἄρθρον τοῦ Γαμβέττα. Ἄγνοῦν δὲ πῶς τὸ ἔμαθε, διότι τὰ ἄρθρα ἐκεῖνα ἦσαν ἀνυπόγραφα, ἐγὼ δὲ εἰς οὐδένα εἶχον ἀποκαλύψῃ τὸ ὄνομα τοῦ γράψαντος, ὅστις πολὺ βραδύτερον κατέστη διασημώτατος.

Καθ' ὅσον δὲ ἡ Αὐτοκρατορία ἐχώρει πρὸς τὸν ὄλεθρον, ὁ οἶκος τοῦ Λωριὲ ἐγένετο τρόπον τινὰ κέντρον τῶν ἐλευθεροφρόνων. Καὶ ἐγὼ δ' ἐγευμάτιζον ἐκεῖ δις ἢ τρίς τῆς ἐβδομάδος μετὰ συνδαιτυμόνων ἀδιαλλάκτων κατὰ τὰ πολιτικὰ φρονήματα. Μεταξὺ δὲ τῶν συνδαιτυμόνων τούτων τῶν μάλλον ἢ ἥτον τακτικῶς φοιτῶντων, ἐν οἷς ὁ Γαμβέττας πάντοτε εἶχε τὴν διεύθυνσιν τῆς ὁμηγύρεως, δὲν συγκατελέγοντο ὁ Ράγκ καὶ ὁ Σπούλλερ. οἱ μετὰ ταῦτα γενόμενοι πιστάτοι φίλοι καὶ συνατώτατοι σύμβουλοι τοῦ Γαμβέττα. Πιθανὸν νὰ ἤρχοντο ἐπίστε, ἀλλ' ἐγὼ οὐδέποτε τοὺς εἶδον. Ἐσχέτισθον δὲ πρὸς αὐτοὺς ἔπειτα ἐν ἐφημερίαις συνεργασθεὶς μετ' αὐτῶν.

Φοιτῶν ὁ Γαμβέττας καθ' ἑκάστην εἰς τὴν Βουλὴν, ἤρχετο τὴν ἐσπέραν καὶ ἐξέθετεν εἰς τὴν ὁμηγύριν πάντα τὰ ἐν αὐτῇ γενομένα μετὰ θαυμαστῆς ἀκριβείας καὶ ζωηρότητος. Μετ' ἀπιστεύτου δὲ οἴστρου ἐξεκινῶν τὴν φυσιογνωμίαν τῆς συνεδρίας, ἐπαναλαμβάνων τὰς ἀγορεύσεις τῶν ῥητόρων, τὰ σχήματα, καὶ καθ' ὅλου πάντα τῶν πολιτικῶν μεριδῶν τὰ κρύφια διαβήματα ἤτο ὄντως θαυμαστόν τι νὰ τὸν ἐδραπέσσει καὶ νὰ τὸν ἤκουε. Θάμβος κατελάμβανε τοὺς ἀκούοντας.

Πρὸ πάντων δὲ μ' ἐξέπληττεν ἡ ἐπί πάντων τῶν συγχρόνων πολιτικῶν ἀνδρῶν ἐπίδρασις τοῦ ἀείπτου ἀτημελέστατου ἐνδεδυμένου νεανίου, ὁ στίς οὐδένα εἶχε λόγον ὅπως εἶνε γνωστός εἰς τὸ κοινόν. Ἐν τῇ περιστάσει δὲ ταύτῃ ἠδυνήθη νὰ παρατηρήσω τὴν γοητικὴν διανοίας ὑπερχούσης. Ὁ Γαμβέττας, ἀληθῶς εἰπεῖν, οὐδὲν ἄλλο ἤτο ἡ ἀπλοῦς νεανίας πλημμελεὶς ἔχων τοὺς τρόπους· καὶ ὅμως τὶ τὰ θέλετε, ἀπέρρεν ἐξ αὐτοῦ μυστηριώδης δύναμις, εἰς τὴν πάντες ἦσαν ἠναγκασμένοι νὰ ὑποχωρήσωσι, καὶ περὶ αὐτοῦ περιεχέετο τρόπον τινὰ ἄρωμά τι πολιτικῆς μεγαλοφυΐας.

Τότε δὲν ἐνησυχολοῦμην σχεδὸν περὶ τὰ πολιτικά, καὶ συνδιελογόμην μετὰ τοῦ Γαμβέττα περὶ φιλολογίας καὶ θεάτρου· διότι δὲν ὑπῆρχε ζήτημα περὶ οὗ νὰ μὴ διεφέρετο, καὶ περὶ ὃ νὰ μὴ ἦτο ἀρμόδιος.

Οὐδέποτε θὰ λησμονήσω ἐσπερίδα τινὰ ἐν τῷ οἴκῳ κυρίας, ἥτις θερμῆ οὔσα θιασώτις τοῦ Wagner προσεκάλεσε πάντας ἵν' ἀκούσωμεν τελεχίᾳ τινὰ τῆς μουσικῆς τοῦ θεοῦ τούτου. Ἄλλ' οὐκ οἶδά πῶς ἐν τῷ τέλει τοῦ γέματος ἐγένετο συζήτησις μετὰ τοῦ Γαμβέττα, ἐμοῦ καὶ πινος ἄλλου περὶ τῆς φιλολογίας τῆς δεκάτης ὀγδότης ἑκατονταετηρίδος. Τοσοῦτον δὲ σφοδρὰ ἐγένετο ἡ συζήτησις, ὥστε ἐσήμαινε τὸ μεσονύκτιον καὶ

ἡ αἰκοδέσποινα δὲν εἶχε δυνήθη νὰ εὖρη ἐλάχι-
στόν τι διάλεγμα ὅπως ἀνοίξῃ τὸ κλειδοκύμβα-
λον.

Ἡ αἴθουσα ὅλη ἐσείετο ὑπὸ τῶν ἠχηρῶν φωνῶν τοῦ Γαμβέττα.

Δὲν πιστεύω ὅτι ἠγάπα πολὺ τὴν μουσικὴν, ἀλλ' εἶχε πολλὴν φιλοκαλίαν καὶ αἴσθημα πρὸς τὴν ζωγραφικὴν, ἥς ἤτο εἰδήμων. Τὸ ὅστατόν μου μετὰ τοῦ Γαμβέττα δεῖπνον ἤτο τὸ παρὰ τῷ Γαρνιέ, ἐνθα ἦσαν καὶ τινες ζωγράφοι· ἐλάλησε δὲ περὶ εἰκόνων μετὰ τοσαύτης γνώσεως τοῦ πράγματος καὶ ζωηρότητος ἄμα καὶ χάριτος, ὥστε πάντας ἐξεπλάγημεν καὶ κατεθέληθημεν.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Οἱ Ἄγγλοι φημίζονται πολὺ διὰ τὸ ἀνένδοτον καὶ καρτερικὸν τοῦ χαρακτῆρος αὐτῶν.

Ἀπόδειξις :

Δύο gentlemen, ἕκαστος ἐν ἰδίᾳ ἀμάξῃ, συναντῶνται ἐν τῷ μέσῳ μιᾶς τῶν στενωτέρων ὁδῶν τοῦ Λονδίνου. Ἀδύνατον νὰ διέλθωσι, καὶ οὐδὲ ὁ εἰς οὐδὲ ὁ ἄλλος ἐννοοῦσι νὰ ὀπισθοδρομήσωσι.

Ἀμφότεροι ἀνάπτουσιν ἀνὰ ἐν σίγαρον, ἔπειτα δεύτερον καὶ τρίτον μετὰ τοῦ συνήθους βρετανικοῦ φλέγματος.

Ὅταν ἐτελειώσαν καὶ τὰ τρία σιγάρα, ὁ εἰς ἐξ αὐτῶν ἐξάγει κολοσσιαίαν ἐφημερίδα ἐκ τοῦ θυλακίου, ἐλπίζων ὅτι θὰ πτοήσῃ οὕτω τὸν ἀνταγωνιστὴν αὐτοῦ.

Ὁ ἕτερος Ἄγγλος τῷ ἀποτείνει τὸ πρῶτον ἤδη τὸν λόγον :

— Σὺς παρακαλῶ, κύριε, ὅταν τελειώσῃτε τὴν ἐφημερίδα σας, νὰ τὴν δώσετε καὶ εἰς ἐμέ.

Ὁ κρατῶν τὴν ἐφημερίδα δὲν ἀντέχει πλέον καὶ ὀπισθοδρομεῖ

— Ἄν ὑπεχώρησα, τοῦλάχιστον τὸ ἔπραξα εἰς ἕνα συμπατριώτην μου, ἔλεγεν ὡσεὶ παρηγορούμενος.

Ζωγράφος εἶχεν ἀπεικονίσει παιδίον κρατοῦν κάλαθον πλήρη ὀπωρικῶν.

Ἐγκωμιάζων τις τὴν εἰκόνα, ἔλεγεν ὅτι τὰ ὀπωρικά ἦσαν τόσον φυσικά, ὥστε τὰ πτηνὰ θὰ ἤρχοντο νὰ τὰ κεντήσωσι διὰ τοῦ ῥάμφους.

— Ὡστε ἂν τὰ ὀπωρικά εἶνε φυσικά, τὸ παιδί ὁμως δὲν θὰ εἶνε καθόλου, ὑπέλαθεν ὁ κ. Π.

— Καὶ γιατί τάχα;

— Γιατί ἂν ἦτο καὶ τὸ παιδί τόσον φυσικὸν ὅσον τὰ ὀπωρικά, δὲν θὰ τολμοῦσαν τὰ πουλιὰ νὰ πᾶνε νὰ τσιμπήσουν.

Καθηγητῆς τις ἠρωτάτο ἂν ἐδίδαξε πολλάς γλώσσας τὴν θυγατέρα του.

— Τί τὰς θέλεις τὰς πολλὰς! ἀπαντᾷ ὁ καθηγητῆς. Μία γλώσσα ἔς τὴν γυναῖκα καὶ αὐτὴ πολὺ εἶνε.

Ἡρώτα τις κοιλιόδουλον :

— Τί διαβάζεις μὲ μεγαλειτέρα εὐχαρίστησι;

— Τὴ λίστα τῶν φαγητῶν.

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

Πᾶσα δοκιμασία ἦν διερχόμεθα ἐν τῷ δρόμῳ τῆς ζωῆς ὁμοιάζει πρὸς τοὺς λόφους ἐκείνους, ἐκ τῆς κορυφῆς τῶν ὁποίων ἐλπίζομεν νὰ ἴδωμεν τὸ τέρας τῆς πορείας, ἀλλ' ἐξ ὧν ἀνακαλύπτομεν νέους πάντοτε λόφους, εἰ μὴ ὄρη, ἅτινα ὀφείλομεν ἔτι νὰ ὑπερβῶμεν.

Ἡ ἐργασία εἶνε ἡ τροφή τῶν ἰσχυρῶν χαρακτῆρων.

Ἡ διὰ τῆς διδασκαλίας ἠθικοποίησις εἶνε ἡ μακροτέρα ὁδός· τὸ παράδειγμα τὴν συντομεῦσι ἐνισχύον ἡμᾶς.

Ἡ φιλαργυρία παρὰ τῷ γέροντι δὲν ἔχει κανένα λόγον· διότι τί μωρότερον τοῦ νὰ ἀδξάνῃ τις τὰ ἐφόδια τοῦ ταξιδίου, καθ' ὅσον ἐλαττοῦται τὸ διάστημα πρὸς συμπλήρωσιν αὐτοῦ.

Πολλοὶ ἄνθρωποι τυφλοῦμενοι ὑπὸ τῆς ἀπληστίας, ἀντὶ νὰ συνάγῃσι διὰ νὰ ζήσωσι, ζῶσι μόνον διὰ νὰ συνάγῃσι.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ἐν Ἀγίῳ Ὅρει ὑπάρχουσιν 20 ἐν ὄλῳ μοναὶ αἱ ἐξῆς: Μονὴ τῆς Μεγίστης Λαύρας (ἁγίου Ἀθανασίου). — Μονὴ Βατοπεδίου (εὐαγγελιστοῦ). — Μονὴ Ἰερόων (Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου). — Μονὴ Χιλιανδαρίου (Βίσηδίων τῆς Θεοτόκου). — Μονὴ Διονυσίου (Γενεσίου τοῦ Προδρόμου). — Μονὴ Κουτλουμουσίου (Μεταμορφώσεως). — Μονὴ Παντοκράτορος (Μεταμορφώσεως). — Μονὴ Προποτάμου (40 μαρτύρων). — Μονὴ Ζωγράφου (ἁγίου Γεωργίου). — Μονὴ Δοχειαρίου (Ταξιαρχῶν). — Μονὴ Κασσαλλίου (ἁγ. Ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου). — Μονὴ Φιλοθέου (εὐαγγελιστοῦ). — Μονὴ Σίμωνος Πέτρας (Χριστοῦ γεννήσεως). — Μονὴ ἁγίου Παύλου (ἁγίου Γεωργίου). — Μονὴ Σταυρονικήτα (ἁγίου Νικολάου). — Μονὴ Ξενοφῶντος (ἁγίου Γεωργίου). — Μονὴ Γρηγορίου (ἁγίου Νικολάου). — Μονὴ Ἐσφιγμένου (Ἀναλήψεως). — Μονὴ ἁγίου Παντελεήμονος ἢ τῶν Ῥω-

σίων. — Μονὴ Κωνσταντινου (ἁγίου Στεφάνου πρωτομάρτυρος).

Πρωτότυπος ἔκθεσις διοργανώθη ἐπ' ἐσχάτων ἐν τῷ Κουσταλλίνῳ Παλατίῳ τοῦ Λονδίνου. Εἶνε δ' αὕτη διεθνὴς ἔκθεσις γεωμητῶν, σκοπούσα νὰ καταδείξῃ τὴν μεγίστην πρόσοδον, ἥτις ἐπετεύχθη ἐν τῇ καλλιέργειᾳ καὶ βελτιώσει τοῦ προϊόντος τούτου ἀπὸ τῆς ἡμέρας καθ' ἣν ὁ Walter Raleigh, ὁ εὐνοούμενος τῆς βασιλείας Ἐλισάβετ, εἰσάγαγεν αὐτὸ εἰς Ἀγγλίαν. Ἐπειδὴ τὰ πρῶτα εἶδη γεωμητῶν ἐξασθενήσαντα ὑπὸ τῆς ὑπερβολικῆς καὶ πολυχρονίου καλλιέργειας ὑπέκειντο εἰς ἀσθενείας, παρήχθησαν νέαι, ἅτινα διακονίζονται καὶ ὧν τὰ ἔκγονα θέλουσι βραβεῖα τελειοποιούμενα βαθμηδόν.

Ἡ διεθνὴς αὕτη ἔκθεσις τοῦ τοσοῦτου προσφίλους τοῖς Ἀγγλοῖς καρποῦ δὲν στερεῖται θελημάτων· τινὰ τῶν ἐκτεθέντων γεωμητῶν, λέγει ἁγγλικῆ τῆς ἐφημερίδος, ἔχουσι τόσον ὠραῖον σχῆμα ὥστε, καταθέλομεν τὸ βλέμμα ὅσον καὶ ἡ πολυτιμότερα ὀπώρα.

Τὰ καλλίτερα κλειδοκύμβαλα ἔχει νῦν κατασκευαστῆς τις ἐν Βερολίῳ ἐκ ζύλου δρυὸς ἔχωντος ἠλικίαν δισχιλίων ἐτῶν.

Ἀνασκαφῶν γενομένων κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ἐν τῇ κοίτῃ τοῦ Ῥήνου παρὰ τὴν Μαγεντιάν, ἕνεκα τῆς ἐξαιρετικῆς ἐλαττώσεως τῶν ὑδάτων τοῦ ποταμοῦ, ἀνευρέθησαν λείψανα τῶν ζυλίων ἐρεισμάτων τῆς γεφύρας, ἣν οἱ Ῥωμαῖοι εἶχον ἐκεῖ κατασκευάσει. Ἐκ τῆς κοίτης τοῦ ποταμοῦ ἐξήχθησαν παμμέγιστα δρυῖνα δοκοὶ οὐ μόνον διατηρούμεναι ἐν ἀρίστη καταστάσει, ἀλλ' ἐκ τῆς ἐπί δισχίλια περίπου ἔτη διαιμονῆς ἐν τῷ ὕδατι ἀποκτήσασαι τοιαύτην πυκνότητα καὶ στερεότητα σιδήρῳ παραπλησίαν, ὥστε προμηθευτῆς τις κλειδοκυμβάλων ἐν Βερολίῳ διενεόθη νὰ μεταχειρισθῇ αὐτοὺς πρὸς κατασκευὴν τοιούτων μουσικῶν ὀργάνων. Πράγματι δὲ τὰ κλειδοκύμβαλα αὐτοῦ ἐπέτυχον ἐξαιρέτως παράγοντα ἤχους ἰδιαζόντως εὐχαρίστους.

Ὁ δὲ τῆς Ἔσσης πρίγκιψ Ἀλέξανδρος, ἀγοράσας καὶ αὐτὸς πολλὰς δρυῖνας δοκοὺς ἐκ τῶν λειψάνων τῆς ὀμαϊκῆς γεφύρας, κατεσκεύασεν ἐξ αὐτῶν πολύτιμα αἰθούσας ἐπιπλα, ἅτινα ἀπέστειλε δῶρον εἰς τὸν υἱὸν του, τὸν ἡγεμόνα τῆς Βουλγαρίας Ἀλέξανδρον.

Μακροβιότης σπανία καὶ ἔρος ἔτι σπανιώτερος. Ἀπεβίωσεν ἄρτι ἐν Παρισίοις Παῦλος τις Δερουπῆ τοῦνομα. ἐν σεβασμῇ ἠλικίᾳ ἐτῶν ἑκατὸν πέντε. Πρὸ τεσσάρων ἐτῶν — ὅτε δηλαδὴ ὁ Δερουπῆ ἦτον ἑκατὸν καὶ ἐνὸς ἐτῶν — νεανίς τις κατοικοῦσα ἐν τῇ ὁδῷ Ἀγγοῦλέμης, Αἰμυλία ὀνομαζομένη, χαριστάστη καὶ ἱκανῶς πλουσία

κατελήφθη ὑπ' ἀκατανόητου ἔρωτος πρὸς τὸν γέροντα τούτον, καὶ μᾶ τῶν ἡμερῶν εὐθαρσῶς μετέβη εἰς τὸ οἰκημῶν του καὶ ἤτήσατο αὐτὸν εἰς γάμον.

— Σεῖς δὲν εἴσθε οὔτε εἰκοσιπέντε ἐτῶν ἀκόμη! ἀνεκράξεν ὁ ἑκατοντούτης κατάπληκτος.

— Ἀδιάφορον! ἀπεκρίνατο ἐκείνη.

Καὶ ἐπανέλαβε τὴν πρότασιν αὐτῆς, ἣν ὁ Δερουπῆ θ' ἀπεδέχετο ἴσως, ἂν ἀκριβῶς κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην δὲν ἤσθηναι.

Ἐπολαβὼν δὲ τὸν θάνατον αὐτοῦ προσεχέστερον ἢ ὅσον πράγματι ἦτο, ἠρνήθη.

Εἶνε ἄγνωστον τί ἀπέγεινεν ἔκτοτε ἡ δεσποινὴς Αἰμιλία· δυνάμεθα ὅμως νὰ εἰπωμεν ἀδιστακτικῶς ὅτι ὑπῆρξε μία τῶν ἐπισημοτάτων ἡρωϊδῶν τοῦ πλατωνικοῦ ἔρωτος, ἀπὸ τῆς ὑπάρξεως τοιούτου ἔρωτος μέχρι σήμερον.

Ἐν Γαλλίᾳ παρσκευάζεται ἐκθεσις παροδοξοτάτη καὶ μοναδικὴ εἰς τὸ εἶδος τῆς· ἐκθεσις διεθνῆς τῶν ἐν χρῆσει παρ' ἅπασιν τοῖς λαοῖς, καὶ ταῖς διαφόροις ἐποχαῖς τῆς ἱστορίας αὐτῶν ὑποδημάτων. Ὁ ἐπισκεψόμενος τὰς πολυπληθεῖς αἰθούσας τῆς παραδόξου ταύτης ἐκθέσεως, θὰ δυνήθη νὰ μάθῃ εἰς ὀλίγας ὥρας πῶς ὑπεδύοντο πάλαι οἱ κάτοικοι πασῶν τῶν χωρῶν τῆς Εὐρώπης, τῆς Ἀσίας, τῆς Ἀφρικῆς, τῆς Ἀμερικῆς καὶ τῆς ἀπωτάτης Ἀνατολῆς· καὶ οὐ μόνον πάντων τῶν λαῶν τὰ σπινιώτατα δείγματα τῶν ὑποδημάτων θ' ἀνεύρη ἐν αὐτῇ, ἀλλὰ καὶ πασῶν τῶν ἐποχῶν, τῶν ἀρχαίων χρόνων, τοῦ μέσου αἰῶνος, τῆς Ἀναγεννήσεως καὶ τῶν ἐπομένων αἰώνων. Ἐγένοντο σπουδαιότατα διατάγματα πρὸς σχηματισμὸν τῶν πολυτίμων τούτων συλλογῶν, ὧν ἡ πρώτη περιλαμβάνει τὰ γαλλικὰ ὑποδήματα τοῦ δεκάτου πέμπτου, δεκάτου ἕκτου, δεκάτου ἑβδόμου καὶ δεκάτου ὄγδδου αἰῶνος· καὶ συγχρόνως πλείστα πρότυπα ἰταλικῶν, γερμανικῶν, ἰσπανικῶν καὶ πορτογαλικῶν ὑποδημάτων τῶν ἐποχῶν τούτων.

Ὁ ἀγροτικὸς γραμματοκομιστὴς διατρέχει ἐν Γαλλίᾳ κατὰ μέσον ὄρον τριάκοντα χιλιόμετρα καθ' ἡμέραν. Πραγμαδεχθῶμεν ὅτι μόνον ἐπὶ 345 ἡμέρας βαδίζει κατ' ἔτος, ἕνεκα ἀδειῶν, οἰκογενειακῶν ὑποθέσεων, ἀσθενειῶν κτλ. Ὁ ἀγροτικὸς λοιπὸν γραμματοκομιστὴς κατ' ἐλάχιστον διανύει 10,350 χιλιόμετρα ἐτησίως. Ἐπειδὴ δὲ ἡ μεγίστη περιφέρεια τῆς γῆς εἶνε 40,000 χιλιόμετρον, ὁ γραμματοκομιστὴς βαδίζειν ὑπ' ὅς ἕρους εἴπομεν δύναται νὰ περιοδεύσῃ τὴν γῆν εἰς ὀλιγώτερα τῶν τεσσαρῶν ἐτῶν.

Καὶ ὅμως ὑπάρχουσιν ἀγροτικοὶ γραμματοκομισταὶ ὑπὲρ τὰ τεσσαράκοντα ἔτη ἐνασκούντες τὸ ἐπωφελεῖς ἐπάγγελμα, καὶ ἀγνοοῦντες ὅτι τὸ ὑπ' αὐτῶν διανυθὲν διάστημα εἶνε ὑπερδευκαπλάσιον τῆς περιμέτρου τοῦ ἡμετέρου πλανήτου!

Ἐν ταῖς Ἠνωμέναις Πολιτεῖαις καὶ ἐν Καναδῶν οἱ ἰατροὶ δὲν λαμβάνουσι τοσαῦτα λείψανα, ὅσων χρῆζουσι χάριν σπουδῶν ἀνατομικῶν, διότι ἡ τῶν λείψανων παραδόσις ἀπαγορεύεται· ἐντεῦθεν παρήχθη ἰδιαιτέρον ἐπιτήδευμα τῆς νεκροσουλίας. Οἱ ἀρπάζοντες καὶ πωλοῦντες τοὺς νεκρούς, οἱ κατὰ τοὺς ἀρχαίους Ἑλληνας «νεκροπέρναι», καλοῦνται ἄνδρες τῆς ἀναστάσεως (Resurrectio-nistes), πωλοῦσι δὲ κατ' ἐντολὴν εἰς τοὺς ἰατροὺς λείψανα παντὸς φύλου καὶ ἡλικίας ἀντὶ τιμῆς ἀδράς, ἐν ἧ λαμβάνεται ὑπ' ὄψεϊ τὸ νεαρὸν τοῦ λείψανου καὶ ἡ προηγησαμένη νόσος. Εἰς ἀμηχανίαν περιπίπτουσι ὅταν ἐπικρατῇ ὑγεία· τότε δὲ οἱ φυλακτικώτατοι ἀγοράζουσι παρὰ ζῶντος οὐτιδανοῦ τὸ σῶμά του, ὅπερ ἀνήκει αὐτοῖς μετὰ θάνατον· οἱ πλείοτεροι ὅμως ἀνορύττουσι καὶ κλέπτουσι νεκρούς ὅπως δύνανται. Δύο ἔμποροι νεκροπέρναι ἠθέλησαν νὰ κομίσωσι λείψανον εἰς Μοντρέαλ· ὅπως δὲ ἀπατήσωσι τὴν ἀστυνομίαν, τὴν ἐνέδυσαν εὐρὺ ἐπανωφόριον, ἔβαψαν μὲ ἐρυθρὸν χροῶμα τὰς παρεῖάς του, ἔθεσαν πῖλον εἰς τὴν κεφαλὴν καὶ κυκλῶν διόπτρα πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν του καὶ δέσαντες αὐτὸ ἐπὶ τῆς ἀμάξης των ἐκάθησαν ἐντεῦθεν καὶ ἐντεῦθεν. Φθάσαντες εἰς μικρὰν κώμην διψαλέοι, κατέβησαν ἕνα πῖλον ζυθὸν· ἐν δὲ τῷ μεταξὺ παρετήρει τὴν ἄμαξάν διαβάτης ἀγνοῶν τὰ γενόμενα καὶ προσηγόρευσε τὸν νεκρὸν οὕτως. — «Ἐλεσιναὶ ὄντα, κύριέ μου, ἔχετε συνοδοιπόρους· πίνουσι χωρὶς ὑμῶν· τοῦτο εἶνε ἀφόρητον· κατάβητε μετ' ἐμοῦ ἕνα συμπίωμεν. Πῶς δὲν λαλεῖτε; δὲν κινεῖσθε; μήπως εἴσθε νεκρός;» Βεβαιωθεὶς περὶ τοῦ κακοῦργήματος ἐσκέφθη νὰ ἐμβάλλῃ εἰς τοὺς ἄνδρας τῆς ἀναστάσεως φόβον ἀνεπίληστον. Ἐν ῥῆπῃ ὀφθαλμοῦ καταβιάσας τὸ λείψανον κατέθηκεν αὐτὸ εἰς τὸ ἐγγὺς σιτοβολεῖον, ἐφόρσε τὸ ἐπανωφόριον, τὸν πῖλον καὶ τὰ διόπτρα καὶ κατέλαβε τὴν θέσιν τοῦ νεκροῦ ἐν τῇ ἀμάξῃ. Ἐπανελθόντες οἱ δύο κακοῦργοι ὀλίγον διαθεβρεγμένοι ὑπὸ τοῦ ποτοῦ δὲν παρετήρησαν τὴν ἀλλοίωσιν· πλήξαντες δὲ τοὺς ἴππους ἐχώρουν εὐθῆμοι εἰς τὰ πρόσω. Μετὰ τινα λεπτὰ εἰς τούτων, ψηλαρήσας τὸ ὑποτιθέμενον λείψανον, εὗρεν αὐτὸ θερμὸν καὶ εἶπε τῷ συνεταίρῳ «Ἄγνοῶ, ἂν πλανῶμαι· θὰ ὤμνουσι ὅμως εἰς τὸν παράδεισον ὅτι ὁ φίλος εἶνε θερμὸς». — «Πῶς; θερμὸς;» — «Ναί». — «Καθ' ἑαυτὸν θερμὸς;» — «Καθ' ἑαυτόν». — «Θὰ τὸν ψηλαφήσω καὶ ἐγώ». Ἐν ᾧ δὲ ἐξέτεινε τὴν χεῖρα ὁ ἄπιστος Θωμᾶς παρ' ὀλίγον ἐξίστατο τῶν φρονῶν ἀκούσας· «Ναί, εἶμαι θερμὸς· ἀλλ' οὐδὲν θαυμαστόν· καίωμα ἐν τῇ κολάσει ἀπὸ 48 ὥρων». Ἀμφότεροι οἱ νεκροπέρναι, καταπηθήσαντες τῆς ἀμάξης, ἔφρουγον ἐπικαλούμενοι τὸν Θεὸν, ὁ δὲ τρίτος ἐγέλα ἄσβεστον γέλωτα.